

Ana Mrčić:

Godišnji odmor u svemirskom brodu

(ili: Transplantacija krvotvornih matičnih stanica)

Predgovor

Veliko mi je zadovoljstvo pisati predgovor za dnevnik gospođe Ane Mrčić koja je tako živopisno opisala svoje iskustvo alogenične transplantacije perifernih matičnih stanica. Ovaj dnevnik opisuje njezino putovanje u „svemirskom brodu“ s toliko puno duha, samospoznaje i humora. Nije to lagana borba, no Ana to može i pokazuje svima da se treba suprotstaviti bolesti. I u bolesti treba biti svoj(a), ponekad i drukčija (na onaj dobar način). Anu znam jako dugo i uvijek sam bila impresionirana njezinim odnosom prema bolesti i njezinom hrabrošću. Uvijek je vrlo pažljivo slušala liječničke prijedloge i savjete, ali nije ih uvijek i poslušala. No, u pravom trenutku za svog sina i sebe ipak se odlučila za avanturu alogenične transplantacije perifernih matičnih stanica. Odlučila, hrabro odradila i sada je sretna, zdrava žena. S novom koštanom srži, bez bolesti, sretna nakon zasluženog odmora na plaži daleko od prostora „svemirskog broda“, Ana je ušetala nedavno u moju ordinaciju. I donijela mi radost življenja i snagu pobjede nad bolešću te poklonila onaj čaroban trenutak kada mogu reći: „Još je jedan život spašen!“ Svi mi možemo učiti od Ane! Trebamo naučiti poštovati želje i očekivanja naših bolesnika, strpljivo čekati da prihvate naš najbolji mogući savjet za liječenje i biti im potpora u svemu. Ana, samo dalje tako!

prof.dr.sc. Slobodanka Ostojić Kolonić

Zagreb, 18. veljače 2018.

19. lipnja 2017., ponedjeljak

Da bih ušla u svemirski brod, na kojem planiram provesti ovogodišnji odmor, trebala sam se upisati na glavnom šalteru. To je obvezna procedura. Ime, prezime, bračni status, adresa... Do ulaska u brod doveo me Marko. Unio je moje stvari, ušao sa mnom nakratko u moju kabinu broj 1, zagrlio me i rekao da me voli. Obučen u zeleno svemirsko odijelo, od kape do navlaka za cipele, djelovao je poput vanzemaljca. Taj vanzemaljac ušao je nedavno u moj život i okrenuo ga naglavačke. No, to je za neku drugu priču.

Ovo je priča o putovanju, drukčijem od svih dosadašnjih.

Za ovo putovanje nije mi potrebna ni zemaljska ni svemirska putovnica, samo iskaznica zdravstvenog osiguranja.

I, tako, oko 10 sati ujutro zatvoriše se za mnom vrata svemirskog broda.

Ostat ću u njemu dok ne dođem do cilja. No, cilj nije neki planet ili zvijezda. Cilj putovanja je natjerati krvotvorne matične stanice moje dobre vile, darivateljice, kojoj ne znam ime, da počnu proizvoditi nove, dobre, zdrave krvne stanice.

Što me sve čeka na tom putovanju, teško je reći. Raspitivala sam se, čitala, istraživala, i na kraju zaključila da je najbolje da se prepustim izazovu i da spoznajem stvari korak po korak, kako se budu odvijale.

Prvi je korak bio da me izmjere od glave do pete. I nastade prva brojka: 173 centimetra. Vaga je pokazala 61.1 kilogram. Zatim mi je sestra uzela uzorke krvi, urina, stolice, razne brisove, izmjerila tlak. Konstatirala je da imam malo niži tlak (110/60), što sam joj i sama mogla reći. Odredili su mi i krvnu grupu, iako je vidljiva na barem stotinu papira koje sam im dala na uvid. Imam je već skoro pedeset godina. Jasno, upisali su AB+, narjeđu krvnu grupu, koju ima oko 4 % ljudi.

Sve ovo obavila je simpatična sestra Suzana, nakon čega je liječnica specijalizantica, kojoj nisam zapamtila ime, uzela osobnu i obiteljsku anamnezu, čudeći se koliko je članova obitelji umrlo od teških bolesti. O sebi sam morala ispričati također svaku sitnicu, od operacija na nogama, HELLP sindroma u trudnoći... pa do ove zadnje bolesti. Kako je sve počelo, kakve sam probleme imala, koliko sam često išla na transfuzije krvi... Poslušala mi je pluća, pogledala modrice na nogama i rukama. Kad je čula da sam sportašica, da treniram i natječem se, rekla mi je: „Ovo će vas sada malo ograničiti.“ Ispričala sam joj da mi je doktor Vrhovac, kojeg inače oslovljavaju profesorom, rekao da godinu dana nakon transplantacije možemo razgovarati o ponovnom skakanju. Pitala sam je smatra li da bi, kada se budem dobro osjećala, mogla malo vježbati u svojoj kabini. Rekla je da je to dobro, ali da će mi kateter biti ograničavajući faktor. A onda se nasmijala: „Samo nemojte trčati oko kreveta ili ga preskakati!“

Malo prije podneva stigla je vizita. Vizita je naziv za tim liječnika i sestara koji svakodnevno obilaze pacijenta. U svemirskim terminima, to su kapetan broda i dio posade koji brinu o putnicima iz kabina. Dakle, kapetan broda je profesor Vrhovac. Visok, naočit muškarac sa samo naizgled strogim pogledom. Iznad maske vidjela sam mu samo oči. Bio je to moj treći susret s njim. Prvi sam ga put vidjela u ambulanti, kada me pozvao na razgovor o transplantaciji. Ukratko mi je objasnio što me sve čeka i pitao imam li za njega pitanja. „Imam ih sto“, spremno sam odgovorila, a on je uzvratilo: „Odaberite ovaj put jedno. Ostalo ćemo rješavati u hodu.“ I odabrala sam. Moja najveća dilema: „Je li meni doista potrebna

transplantacija? Osjećam se odlično, nemam većih problema..." Spremno mi je odgovorio: „Da ste mi sestra, rekao bih da to učinite. To što se dobro osjećate samo je plus za vas.“ Bio je uvjerljiv. I dobila sam odgovor na najvažnije pitanje. Drugi put sreli smo se prije dva tjedna, točnije 6. 6., kada sam pozvana na „ležanje“, kako je boravak na brodu nazvala sestra Nurka.

Transplantacija je planirana tjedan dana kasnije, 13. lipnja. Prošla sam sve isto kao i danas, samo su me smjestili u kabinu broj 4. Kad je profesor Vrhovac došao u vizitu, rekao je da je ovo što trebam proći najteže što sam do sada u životu prošla. I dok mi je objašnjavao da će mi možda već danas ili najkasnije sutra ujutro ugraditi centralni venski kateter, u kabinu je ušla jedna mlada liječnica i rekla da „žena ima infekt“. „Tko, ja?“ upitala sam. Ne, uzvratila je, vaša donorica. Profesor je na to rekao da ćemo sve odgoditi za sedam do deset dana dok ona ne izliječi upalu te da me puštaju kući. Na taj jednodnevni boravak na brodu vratit ću se nešto kasnije. Jer sada je kapetan na redu. Ukratko mi je objasnio što me čeka u narednom periodu. Danas će mi napraviti punkciju koštane srži, sutra ugraditi centralni venski kateter, a u srijedu počinje takozvano kondicioniranje, odnosno pripremanje za transplantaciju, što uključuje primjenu citostatika i imunosupresiva. Nakon transplantacije ostaje se na brodu još minimalno 25 dana. Tada se obavlja nova punkcija koštane srži te, ako je sve u očekivanim okvirima, ide se kući. No, ako bi došlo do infekcije ili ozbiljnijeg GVHD-a (engleska kratica koja znači napad transplantata na primatelja), boravak se može produžiti i na nekoliko mjeseci. Kosa će otpasti dva tjedna nakon kemoterapije, a ponovno će početi rasti za mjesec ili dva, i to kovrčava. „Kako znate?“ odmah sam ga zaskočila. „Znam“, samouvjeren je rekao dodavši da kovrčava kosa neće biti aerodinamična za troskok. Uzvratila sam da ću uskoro imati frizuru koja će baš biti aerodinamična. Da, nasmijao se, ali tada nećete biti spremni za troskok. Pohvalio me da imam sve nalaze sistematično sređene, a ja sam dodala kako bi bilo odlično i da su nalazi dobri. „Dobri su“, rekao je. „Osim vaše osnovne bolesti, nemate drugih problema.“ „Da, ja sam žena zmaj.“ Nasmijao se. Mislio je da se samo šalim.

U 12 sati napravili su mi, uz prethodnu lokalnu anesteziju, sternalnu punkciju, vađenje koštane srži iz prsne kosti. Iako sam nedavno imala punkciju u bolnici Merkur, htjeli su imati novi nalaz. Ovakav tip punkcije bolniji je nego kad se uzorak uzima iz bedrene kosti. Rekli su mi da drugi put mogu tražiti da mi punkciju ne rade iz prsne kosti.

Ručak je bio u 12.30 h. Juha, varivo od povrća i mesa, dvije šnite kruha i čokoladni kolač s kokosovim mrvicama. Sve sam pojela. Ovdje vode nema, odnosno ne preporučuju piti iz vodovoda, tako da sam, poučena lošim iskustvom otprije dva tjedna, sada donijela 9 litara flaširane vode, za početak.

Naime, na generalnoj probi, kako bih mogla nazvati svoj jednodnevni boravak na brodu prije dva tjedna, nisam imala vodu, a medicinski tehničar Ivan rekao mi je da trebam piti samo flaširano. Ostala sam taj dan petnaest sati na brodu iako su mi već u podne najavili da idem kući, ali su mi, zbog niskih vrijednosti trombocita (samo 9) i hemoglobina naručili krv i trombocite. Rekla sam da za dva dana imam kontrolu u bolnici Merkur, ali su mi objasnili da ću, ako odbijem, morati potpisati prije nego me puste kući.

Nisam komplicirala, čekala sam krv, ali sam propustila reći da imam reakciju na transfuziju trombocita pa sam se počela tresti, porasla mi temperatura... Marko, koji me ujutro doveo na brod i kojem sam malo kasnije javila da se vraćam doma, sjeo je u auto i iz Slovenije se ponovno vratio u Zagreb. Čekao je nekoliko sati pred bolnicom jer me nisu htjeli pustiti dok mi temperatura nije pala. Bila sam nervozna jer sam već jednom nogom bila kod kuće, a i znala sam da me Marko čeka, ali dežurna liječnica nikako

da dođe. Konačno se pojavila oko ponoći. Tada sam već bila toliko dobro da sam mogla skakati te mi je dala otpusno pismo i pustila me kući.

Smještena sam u sobi broj 1. Simpatičnija mi je od prethodne, četvorke, u kojoj sam odradila probni rok. Ima jedan prozor više. Veliki prozor okrenut je prema drugom krilu bolničke zgrade, ali na samom sam kraju pa vidim i nebo i sunce, koje me upravo grije, a i zeleni se nekoliko stabala. Bočno je jedan mali prozor koji gleda na crkvicu i novu zelenu zgradu te na cestu, što mi daje mogućnost praćenja kretanja ljudi i automobila. Na vratima je prozorčić kroz koji mogu vidjeti sestre i liječnike jer je odmah ispred moje kabine glavni stol gdje su smješteni. Vidim i kabine 7 i 8, možda uspijem koji put vidjeti i stanare, naročito ako se približe prozorčiću u isto vrijeme kao ja. Možemo mahati jedni drugima.

Imam mali bijeli stolić i zelenu stolicu (stolica je tvrda plastična), gdje sada sjedim i pišem, stolić na kotačićima uz krevet, krevet na kotačićima (zašto stolac nema kotačiće?), ormar bez kotačića (dobro, to razumijem, ali za premještanje bi dobro došlo), kupatilo, stol, umivaonik i kadu za bebe te sitni inventar, uglavnom za liječnike i sestre te spremačice.

Morala sam ponovno potpisati suglasnost za provođenje alogenične (od nesrodnog darivatelja) transplantacije krvotvornih matičnih stanica, suglasnost za transfuzijsko liječenje te za postavljanje centralnog venskog katetera.

Dok ovo pišem, stalno stižu poruke s dobrim željama i podrškom, netko zove...nikako da se „skrasim“. Još nisam raspemila stvari.

Posjete su svakim danom od 16 do 17 sati. Posjetitelj smije doći do prozorčića, s tim da prije mora navući navlake za obuću, odijelo, kapu i masku za lice. Prava svemirska oprema za ovaj svemirski brod, kako ga je nazvala Renata, sestra na hematologiji u zelenoj zgradi, inače mama bivših učenica iz škole u kojoj radim.

Iako sam jučer trenirala, odlučila sam se i danas za mini trening. Zagrijavanje s oko 1000 koraka, malo istezanja, razgibavanja i čučnjevi na jednoj nozi. U jednom smjeru može se u sobi napraviti 11 koraka.

Dok sam „trenirala“, primijetila sam u susjedne dvije sobe posjetitelje, obučene u svemirska odijela, kako preko internog telefona razgovaraju sa stanarima i gledaju ih kroz prozorčić na vratima. S obzirom na to da se radi o svemirskom brodu, za očekivati je da se posjetitelji teleportiraju na palubu broda. Međutim, sistem je ipak malo drukčiji, svatko se snalazi na svoj način. Uglavnom svi dođu liftom.

Prvu posjetu očekujem u srijedu, kada bi trebao doći moj sin Filip, prije odlaska na natjecanje u Tel Aviv.

U 17.30 h stigla je večera. Riža s govedinom i salata od mrkve, dvije šnite kruha. Večera je vrlo rano i ne znam kako ću preživjeti do sutrašnjeg doručka.

Poslije večere napravila sam oko 500 koraka po sobi. Sestre su mi ponudile da siđem na 10-ak minuta u predvorje, samo da stavim masku na lice i kaljače. Iako su mi nudile izlazak, a od sutra više neću moći izlaziti jer ću imati ugrađeni kateter, odlučila sam da ne idem jer mi predvorje ništa ne znači. Da je šetnja Maksimirskom šumom, koja je u blizini, ne bih odbila.

Jedna od sestara rekla je da su neki ovdje čak sklekove radili, ali druga je odmah nadodala da to za vrijeme terapije ne dolazi u obzir jer se zglobovi trebaju čuvati od krvarenja. Svaka sestra koja dođe

predstavi se, ali ja jednostavno ne mogu zapamtiti njihova imena. Jednoj od njih požalila sam se da ne znam kako se tko zove, a ona je rekla da samo kažem: „Sestro!“ i dobit ću sve što poželim. Naravno, u zadanim svemirskim okvirima.

Navečer je došla jedna sestra koja se htjela upoznati i duže se zadržala u razgovoru sa mnom. Na katu je 8 soba, jednako je muškaraca i žena. Jedna je žena danas došla, kao i ja. Jedna mlada žena trebala je otići danas, ali su joj leukociti niski pa je doktor odlučio ostaviti je još neko vrijeme. Plakala je cijeli dan zbog toga. Ima kćerkicu od godinu i pol dana. Primijetila sam kroz prozorčić ekran sa snimkama iz svih soba. Onda sam vidjela i kameru iznad televizora. Sestra je rekla da se snimke čuvaju tjedan dana. Bilo je nesreća koje su se dogodile ljudima kada su ustali iz kreveta, pozlilo im je i pali su te

iskrvarili. „Oprezno ustajte“, rekla je, „pogotovo ako se ne osjećate dobro. Prvo sjednite malo na krevet, a onda ustanite.“

Već je 23.30 h, ja sam još uvijek za računalom. Malo sam prevodila sa slovenskog na hrvatski, što me zamolio Marko, malo sam preko telefona pomagala Filipu u učenju njemačkog. Stiglo je još nekoliko poruka, imala sam nekoliko telefonskih razgovora i sada sam odlučila, jer sam pomalo već gladna, popiti jedan proteinski napitak Ensure, oprati zube i otići isprobati svoj novi krevet. Možda bih mogla nakratko isprobati i svoju novu televiziju u novoj kabini - apartmanu.

Da, na kraju, sjetih se da moram pojačano održavati higijenu usta, prati zube poslije svakog obroka. Dakle, nakon ovog proteinskog napitka, oprat ću zube danas već četvrti put. I još jedan podatak, popila sam litru i pol vode i 2 dcl Ensura. Zanimljivo, sad točno znam koliko sam popila, prije nisam na to mislila...čša tu, čša tamo...pojma nemaš koliko ukupno čša...

Toliko za danas.

Sutra je novi dan, nadam se opet sunčani, kao danas, da makar gledam sunce i pored prozora se ogrijem jer zrak je u ovoj sterilnoj kabini filtriran, stalno je buka od tog mehanizma. Zapravo, danju nisam na to obraćala pažnju, vidjet ćemo kako će izgledati noću. Spustit ću rolete, mada mislim da će me sestre ujutro rano probuditi.

20. lipnja 2017., utorak

Probudila sam se u 5.17 h. Odmah sam zaključila da sam spavala kratko, ali slatko. Htjela sam još malo odspavati, ali nije išlo. Zato sam u 6.17 ustala, popila svoj jutarnji EXJADE (tabletu za kelaciju željeza, s obzirom na to da su mi zalihe željeza previsoke), tako da mogu odmah pojesti doručak čim mi ga donesu. Između te tablete i jela mora proći najmanje pola sata. Ipak, uspjela sam zaspati i sanjati nešto vrlo zanimljivo. Bila sam u bolnici (čovječe, čak i u snu!), ali sam iz nekog razloga, kojeg se više ne sjećam, sjela u auto i otišla nekamo cestom kroz šumu... što sam radila i zašto sam išla, ne sjećam se više, ali znam da sam u jednom trenutku pomislila kako moram hitno natrag jer će netko u bolnici primijetiti da me još nema. Prije mog odlaska došla je jedna sestra i donijela mi za dobrodošlicu neke kolačiće na tanjuru, nekog klauna s balonima, ali meni se očito jako žurilo pa sam otišla, a nisam ih ni probala. To je čudno za mene. Luda sam za slatkim, a nisam ništa jela poslije jučerašnje večere u 17.30. Dok sam trčala prema Odjelu za transplantaciju krvotvornih matičnih stanica, netko mi je rekao: „Dobro jutro!“. Odgovorila sam: „Dobro jutro.“ „Ja sam Ana, sestra“, rekla mi je. „I ja sam Ana, sestra svome

bratu“, ponosno sam joj uzvratila. A ona prihvatila dvoboj. „I ja sam sestra svome bratu, ali i Vama.“ No, dobro, tu više nisam imala aduta u rukavu. „Samo ću Vam izvaditi krv“, najavila je nakon što sam je pitala moram li ustati. Naime, bilo je tek 7.40, a ona već ima pripremljenih 4 – 5 epruveta, kako bi opet prikupila uzorke za analizu. No, danas nema ni brisova ni vaganja, tako da sam nakon vađenja krvi ostala i dalje u krevetu. Krevet je, usput budi rečeno, manje udoban od onog na kojem inače spavam, ali nije loš. Premalen je pa se nemam gdje okretati. Osim u snu. Ležala sam još oko pola sata, a onda je ušla spremačica i pokupila smeće, a malo poslije nje opet sestra Ana. Rekla je da je došla napraviti mi krevet. Drugim riječima: „Daj već jednom ustani, ovdje se već radi punom parom!“ Shvatila sam poruku, napustila krevet. Pogledala sam na sat. Bilo je 8.20 h. Slijedilo je prvo tuširanje u novom apartmanu. Kao i u sobi broj 4, gdje sam prije dva tjedna provela 15 sati, i ovdje je poslije tuširanja voda ostala posvuda u kupatilu. No, poučena petnaestosatnim iskustvom, ponijela sam još jedne plastične papuče i u njima se tuširala, a nakon toga preobukla u druge (to jest, one prve). Čudan sistem. Jednovolumensko kupatilo. WC školjka, umivaonik i tuš – sve u jednom, ničim odvojeno. Tuširaš se i, ako nisi zatvorio školjku, odmah je fino ispiriš, voda poplavi cijeli pod i zapravo žuriš što prije se oprati jer misliš da će ti uskoro i krevet biti pod vodom. Srećom, uskoro stiže vrijedna spremačica i rješava pitanje poplave u apartmanu.

U 8.50 konačno stiže doručak. Dvije šnite kruha i namaz od vrhnja. Uz to čaj. Hm, zašto baš dvije šnite? Uvijek su dvije. Sjetih se kako sam, zaposlivši se u školi u Brezovici, odlazila tih prvih dana na gablec u školsku blagovaonicu. Jednom je bio neki namaz, pojela sam dvije šnite kruha, ali to mi nije bilo dovoljno. Pitala sam Gordana, kuhara, a danas jednog od mojih najboljih prijatelja, koliko se smije pojesti šnita kruha. „Ja sam već pojela dvije“, rekla sam plašljivo, a on mi odgovorio: „Ma, pojela si ti već tri, ali možeš još jednu.“

Poslije doručka sestra mi je izmjerila tlak. Bio je 105/90. Malo niži, ali uobičajen za mene.

I danas je lijep, sunčan dan. Sjedim pokraj prozora i pišem. Čekam da me počne milovati sunce. Još je negdje iza zgrade i ne vidim ga. No, čekat ću ga. Doći će sigurno. Do tada ću ostati u čarapama jer ova „klima“ neumorno radi. Ah, da, zaboravila sam spomenuti da sam noćas, kada se sve umirilo, postala svjesna prilične buke koju stvara taj uređaj za filtriranje zraka. Tada sam se sjetila Renatinih riječi. Renata radi na šalteru Odjela za hematologiju u novoj zelenoj zgradi. Kad sam je, prije dolaska ovdje, ispitala kako sve to izgleda, rekla mi je: „Kao svemirski brod.“ U svemirskom brodu nisam još bila, ali u avionu jesam i zvuk je sličan. Dakle, ipak sam na putovanju. Kao što sam jučer zaključila. Drugi dan.

Dan transplantacije je nulti dan, a kako se broje dani nakon nje, tako se broje i takozvani minus dani, dani prije transplantacije. Jučer bi, po toj računici, bio minus osmi, a danas minus sedmi dan. Dakle, još sam u minusu. Ništa čudno, većina ljudi je danas, barem tako pričaju, u minusu. Na tekućem računu, naravno.

Inače, ovaj apartman je besplatan, naravno, ako imaš osnovno i dopunsko zdravstveno osiguranje, koje plaćam već 25 godina... Imam, dakle, puni pansion za nula kuna. Uz to dobijem i krv i kemoterapiju i matične stanice... stvarno sam sretnica!

Evo, stiglo je podne i sunce na prozoru. Opet sam uz računalo. Maloprije su bile doktorica i glavna sestra. Rekle su da imam samo 11 trombocita te da ću dobiti transfuziju. Rekla sam: „11? Pa, to je dosta trombocita, zar mi za to treba transfuzija? Prošli put sam imala 9, a dva dana nakon transfuzije pokazalo se da ih je samo 10, znači, nisu se povećali.“ Na to je doktorica rekla da mi ne bi davali trombocite kad

bih ja samo tu ležala i bila u sobi, ali danas mi trebaju ugraditi centralni venski kateter, a za to je potrebno zarezati, odnosno ubosti venu te je, zbog mogućeg krvarenja, poželjan veći broj trombocita. To je objašnjenje bilo razumno. Dobit ću i lijek prije i nakon transfuzije jer sam već nekoliko puta, a naročito prošli put, imala jaku reakciju na tuđe trombocite. Tresla sam se i imala prilično visoku temperaturu. Sutra počinje kondicioniranje, a to znači kemoterapija, odnosno kombinacija dvaju lijekova koji bi trebali uništiti moju koštanu srž kako bi se napravilo mjesta novim matičnim stanicama donora.

Pitala sam doktoricu mogu li poslati poruku, usmenu ili pismenu, svojoj donorici, s obzirom na to da je neću moći upoznati dok ne prođu dvije godine nakon transplantacije. Rekla je da bi to bilo lijepo jer je to doista važna stvar. Najvažnija, rekla bih. Dogovorile smo da ću joj napisati pismenu poruku te će ona biti prosljeđena u Registar dobrovoljnih darivatelja krvotvornih matičnih stanica. To me veseli. Danas ću joj napisati pismo.

Očekujući ručak, transfuziju i ugrađivanje katetera, shvatila sam da mi je sada najbolje vrijeme za jedan mali trening. U jednom smjeru po sobi mogu prijeći 10 većih, odnosno 11 manjih koraka. Odlučila sam se za veće korake, tako da sam ih danas napravila oko 2200. Otprilike onoliko koliko imam feritina. Nakon jutarnje šetnje malo sam se razgibala, napravila nekoliko vježbica i strpljivo čekala kada će pokucati sestra sa svemirskom tacnom na kojoj je svemirski ručak. Tacna i posude u kojoj je hrana metalne su boje, a sve je omotano aluminijskom folijom. U jednoj su viljuška, nož i žlica, u drugoj dvije šnite kruha, u trećoj posuda s juhom, u četvrtoj posuda s glavnim jelom, a ako ima i salate, onda je to peta posuda, a kolač je također cijeli omotan folijom. Svemirski brod, kažem vam...

Ručak je bio, kao i jučer u 12.30 h. Juha, piletina i žganci, 2 šnite kruha i štrudla od višanja. Da mi je bilo takvih desetak, odlično bi bilo...

Profesora Vrhovca vidjela sam kroz svoj prozorčić, ali nije ušao u sobnu kabinu broj 1. To je službeni naziv mog apartmana.

Nakon ručka dobila sam prvih osam doza trombocita. Dali su mi i premedikaciju, Sinopen, da ne bi bilo gadnih reakcija poput tresavice i visoke temperature, kao prošli put. Od toga sam dremuckala, bilo mi je zima, legla sam na krevet, pokrila se i zatvorila oči. Oko 14.30 h svi su trombociti dospjeli u moj krvotok. Iako pospana, sestra me je zvala da odmah krenemo na kirurgiju radi ugrađivanja centralnog venskog katetera. Došli smo oko 14.45. Doktor Tomić, simpatični kirurg, potražio je sestru asistenticu te mi je objasnio postupak. S obzirom na niske trombocite i opasnost od krvarenja, prvo je dobro pregledao žile na vratu i one ispod ključne kosti i zaključio je da su vene na vratu veće i bliže površini te je izabrao desnu stranu vrata. Pitala sam ga zašto baš desnu, a on je odgovorio da to nema nikakve veze s politikom i nasmijao se. Dobro me je oprao ili bolje reći zalio alkoholom, dao mi lokalnu anesteziju. To je bila peckajuća injekcija koja je, nakon nekog vremena, dovela do toga da ne osjećam bol, a dodir, odnosno pritisak, sam osjetila. Sestra je već na početku razveselila doktora, a i mene, rekavši mu da će me morati šivati pincetom. Eto ti standarda! Uglavnom, sve je, zajedno s pripremom, trajalo dvadesetak minuta. Za to vrijeme saznala sam važan podatak, a to je da je doktor bio malo „divlji“ i neposlušan kad je došao na odjel, ali su ga sestre odgojile. Bio je simpatičan i uglavnom se šalio. Dao mi je ocjenu 10, a i ja njemu, odnosno njemu i sestri pohvalivši ih da su dobar tim. Sve je prošlo bez komplikacija i krvarenja. Nadam se da će sve ostati na svom mjestu i kako treba do kraja. Pitala sam doktora koliko je dugačak taj kateter u mojoj veni, a on me pitao želim li istinu ili da malo slaže. Istina je, naime, da je dug oko dvadeset centimetara. Dok ga je provlačio kroz venu, osjetila sam

kako se spušta prema sredini trupa, odnosno prema srcu, činilo mi se da me pomalo guši i da mi se srce uzlupalo. Cijelo je vrijeme, uz pomoć ultrazvuka, sve snimao i gledao na ekranu, tako da je mogao vidjeti gdje i kako postavlja kateter. Sestra, koja me je na kolicima kroz labirinte bolnice dovela do kirurga, došla je po mene i odvela me natrag na odjel. Na sebi sam imala kaljače za noge i masku na licu.

Uskoro me je druga sestra vodila (ovaj me put nije vozila jer sam ih uvjerala da sam sposobna hodati) na rendgensko snimanje katetera, da se vidi je li pozicija dobra.

Kad je sve to konačno završilo, dobila sam večeru. Varivo od mesa i njoka, dvije šnite kruha i kuhana jabuka. Ovdje ništa sirovo ne dolazi u obzir, tako da čak i voće kuhaju.

Nakon večere ponovno sam dobila, ovaj put samo pola vrećice, Sinopena, nakon čega još pet doza trombocita. Nadam se da je ovaj put barem malo porastao njihov broj. Opet sam legla i pokrila se, malo drijemala. Ali, stalno netko ulazi u sobu pa zapravo od spavanja nije bilo ništa. Kad sam se god htjela pomaknuti, počeo me je boljeti i zatezati taj dio gdje kateter izlazi van. Imam tri viseće cjevčice koje izlaze negdje ispod vodonepropusnog flastera, tako da izgledam poput modernih djevojaka koje imaju duge raznobojne naušnice. Što sve žene neće napraviti za ljepotu! Ja sam čak i pod nož išla!

Dok ovo pišem, već je 20.30 h i osjećam da mi se kapci sve više zatvaraju.

Maloprije je bila sestra iz noćne smjene i donijela mi tri bočice i dvije vrećice prozirne tekućine, što sve sutra trebam unijeti u sebe i iz sebe izbaciti, i to ne u WC školjku već u noćnu posudu. Mora se pratiti koliko uđe i koliko izađe. U toj utakmici unutra-van, rezultat mora biti izjednačen. To je uglavnom fiziološka otopina koja pomaže da se organizam čisti od kemoterapije i štiti žile i unutarnje organe od oštećenja. Toliko će morati ući ne samo sutra, već i u narednih pet dana. Uz to ide i jedna do dvije boce kemoterapije. Na moje čuđenje koliko će toga biti, odgovorila mi je da bi bilo toga i više da sam deblja. To, kaže, ide po kvadraturi. Do sada sam po kvadraturi računala samo koliko pločica ili farbe moram kupiti, a sad sam ja sama pretvorena u kvadrate. I čeka me renoviranje.

Sada sam popila zadnji EXJADE za kelaciju željeza, a od sutra uzimam samo što mi liječnici ovdje kažu. Iako mi je feritin, prema jučerašnjem nalazu, i dalje iznad 2000, krećemo sutra s kondicioniranjem. Putovanje se nastavlja, brod plovi svemirom...

U 22 sata napisala sam pismo donorici.

21. lipnja 2017., srijeda

Probudila sam se u 2 ujutro. Otišla na WC i vratila se. Kod okretanja na krevetu stalno me bolio vrat, odnosno rana, flaster je tako zalijepljen da me koža zateže. Nastavila sam spavati dok me u 7.40 nije probudila sestra radi vađenja krvi. Ovaj put bez uboda, kroz kateter. To je zaista praktično, ne osjetiš ništa. Osim što stalno osjećaš kateter i ne možeš okretati vrat ni dizati glavu. Možeš malo, ali vrlo malo. Sestre su se složile da bih bila pokretnija da su mi kateter ugradili u venu ispod ključne kosti, tamo ničemu ne smeta, ali doktor je procijenio da je ovo najbolje pa neka mu bude. Valjda ću se s vremenom priviknuti pa će biti lakše.

Čim sam digla rolete, vidjela sam oblačan, kišovit dan.

Tuširala sam se. Ovdje je tuširanje uvijek ujutro. Nakon toga stiže spremačica i malo opere i očisti sobu. Od nje sam saznala da je ovo dječja soba. Ima vagu i kadu za bebe. Rekla je da je i s druge strane ista takva dječja soba i da je jedan četverogodišnji dječak u njoj. Jučer je transplantiran. Primijetila sam da u tu sobu ulaze muškarac i žena s maskama i odijelima, očito su to roditelji. Njima je vjerojatno dopušteno biti uz dijete. Kažu ovdje da djeca lakše od odraslih podnose kemoterapiju. Želim mu svu sreću!

Izvagala sam se, imam 61,2 kg. Sestra mi je izmjerila tlak, 110/90.

Najavili su mi infuzije i kemoterapije, ukupno, ako se ne varam, 8 boca, iz kojih bi trebalo teći cijeli dan i cijelu noć. S obzirom na to da ću se teže kretati jer uz sebe ću uvijek morati imati taj stalak na koji su boce i vrećice obješene, odlučila sam današnju jutarnju šetnju obaviti prije doručka, koji očekujem oko 8.30 h. Napravila sam 2300 koraka. Nekoliko vježbica za razgibavanje, i to je sve za sada.

Doručak je stigao u uobičajeno vrijeme. Dvije šnite kruha, dvije šnite šunke i margarin. Uz to sam dobila i toplo mlijeko.

Nakon doručka došla je sestra koja me je „priključila“ na moju danonoćnu terapiju. S obzirom na to da mi je kateter na vratnoj žili, morala mi je staviti cijev kroz koju ide infuzija iznad glave i pričvrstiti je povojem. Sad izgledam kao Indijanka. Rekla je da mogu staviti i neku svoju traku ili kapu ako imam. Neku kapu imam pa ću kasnije probati kako mi stoji. Gle, i u bolnici trebaš biti lijep! Tjeraj, tjeraj modu! Te moje nove naušnice ili, bolje rečeno, navratnice, nisu samo modni dodatak, već imaju i zvučni efekt. Dok hodam, one fino šušćaju i podsjećaju me da su još uvijek tu.

Odsad smijem mokriti samo u noćnu posudu, kako je sestra rekla.

Dakle, u 9 sati počela je curiti iz dviju boca, kap po kap, prvo fiziološka otopina, na boci piše Glukoza B Braun 50mg/ml otopina za infuziju. Svaka boca ima litru tekućine. Zavezala sam kosu i stavila svoju kapu na glavu. To je ipak bolja varijanta. Nisam više Indijanka.

Sestra mi je donijela 6 kutija lijekova koje trebam uzimati cijelo vrijeme dok sam u bolnici, a i kad odem kući. To su: ACIPAN 40 mg, jedna tableta dnevno prije doručka, ALOPURINOL po 100 mg, 3 tablete ujutro, sve tri odjednom, zatim PHEMITON, 200 mg, 1 tableta navečer, HERPLEX po 400 mg, 3 puta po jedna tableta iza svakog obroka, SULOTRIM F dva puta po jedna tableta, dakle ujutro i poslije večere te URSOFALK, 3 puta po jednu kapsulu. Ukupno je to 13 komada dnevno. Kaže sestra da je to sve preventiva. Njam!

Još nisu prošla ni dva sata otkad su mi počeli davati fiziološku, već sam dva puta mokrila u tu posudu, a sad moram i treći put. Hladno mi je pa trenutno imam dvije majice dugih rukava na sebi, duge hlače i čarape. „Iza kiše dođe sunce“, kaže poslovica, a evo, i moju sobu počelo je grijati... Osušile su se kapi kiše na prozoru i sada ga sunce obasjava. Danas je prvi dan ljeta. Godišnji odmor provest ću ovdje. Nikad još nisam provela godišnji na ovakvom mjestu. Stoga je ovo za mene izazov.

U 11.40 h došla je vizita. Profesor Vrhovac, još dvije liječnice koje su naizmjenično stalno na odjelu i glavna medicinska sestra. Profesor mi je rekao da ću osjećati mučninu, možda treskavicu (za nekoliko dana) od jednog lijeka, povišenu temperaturu...ovaj flaster na vratu ostaje tu i zatezat će me i dalje...

Svoje pismo donorici sam dala i bit će proslijeđeno.

U 11.45 h stigla je još jedna litrena boca glukoze i jedna vrećica, također od litre na kojoj piše Natrijev klorid Viaflo 9mg/ml, otopina za infuziju. Već sam napunila posudu.

Čekam svoju prvu posjetu otkad sam ovdje. Stiže moj sin Filip, donijet će mi vodu i odnijeti prljavi veš na pranje. Za pranje i peglanje robe danas je zadužena moja prijateljica Marina. Robu treba oprati u perilici na temperaturi od 60 stupnjeva, a zatim je ispeglati iznutra i izvana, staviti u vrećicu i ponovno donijeti čistu u bolnicu. I tako svaka dva do tri dana.

Filip je stigao istovremeno s ručkom. Ručak sam ostavila da se malo ohladi, a Filip je u svemirskom odijelu došao ispred prozorčića. S obzirom na to da su preko internog telefona bile smetnje, razgovarali smo mobitelom. Vidio je gdje provodim godišnji odmor. On je odlučio odmor provesti negdje drugdje. Dobro je odlučio. Samo će ponekad svratiti provjeriti odmaram li se i ja i je li mi lijepo ovdje. Inače, moj boravak ovdje trebao bi trajati jednako ili duže od mog godišnjeg odmora. Zapravo, dobro je ispalo. Službeni godišnji moći ću iskoristiti sljedeće godine, a ovaj ovdje dobila sam kao bonus.

Nakon što je Filip otišao, čuli smo se još nekoliko puta telefonom. Telefonski mu objašnjavam kako upaliti perilicu za pranje rublja, što osim robe u nju treba staviti i na koji program postaviti. Bitno je da sam ga prije odlaska zvala da pogleda kako se to radi, ali on je tada samouvjerenorekao da zna on kako se pali mašina te se nastavio baviti puno važnijim poslom, a to je pisanje poruka na mobitelu.

Ručak se za to vrijeme nije ohladio. Bio je dobar, ali neslan, kao i uvijek do sada. Juha, ista kao i do sada. Bistra, s tijestom i malo mrkve. Za glavno jelo junetina u umaku, riža i tikvice, a za salatu ribana cikla. Najljepši dio ručka je desert, ona ista štrudla od višanja kakvu smo dobili i jučer. Stvarno je super, ali je mala.

Nakon ručka opet pranje zuba i ispiranje vodicom Listerine. I stalno trčim na posudu jer je u mene ušlo već oko 3 litre tekućine. U 14 sati sestra mi je dala i prvi citostatik. To je mala bočica koja bi trebala iscuriti za pola sata, a na njoj piše NaCl 0.9%, 100 ml CYTO SET MIX 52 mg Fludarabine Pliva.

Sestra je rekla da su mi naručili i eritrocite pa bih uskoro mogla dobiti i transfuziju tih crvenih krvnih zrnaca. U mene teče, iz mene teče... To je kružni tok.

Kao što je predviđeno, za pola sata istekao je citostatik, a na njegovo mjesto došli su eritrociti. U 14.50 počela je curiti prva od dvije vrećice. Svaka ima 250 ml krvi. Temperatura mi je 36.2.

Dok je sestra mijenjala vrećice na stalku, pitala sam je za dječaka u kabini 8. Vidim ženu s maskom koja je stalno unutra. To mu je mama, stalno je s njim. Nadam se da će maleni biti dobro. Trebao bi pred sobom imati dug život. Nadajmo se.

U kabini 7, koju jedino vidim direktno, jedna je žena, kratko ošišana, ima naočale, mislim da je otprilike moje dobi. Nekoliko puta srele smo se pogledima, ali predaleko smo za neku komunikaciju. Možda joj drugi put mahnem. Ne možemo sve prvi put. Polako...

U 15.20 h prazna vrećica zamijenjena je novom, punom eritrocita neke dobre osobe koja mi je darovala krv. Nikad neću moći zahvaliti svima, nikad im se neću moći odužiti. Zahvalna sam dobrovoljnim darivateljima krvi na svakoj kapi koju daruju meni i drugima kojima je potrebna. Znam više ljudi koji su dobrovoljni darivatelji krvi, a nekoliko ih ima moju krvnu grupu. Nedavno sam saznala i da atletski

trener Siniša Cik ima istu krvnu grupu kao ja i redovito daje krv. Vrlo je vjerojatno da sam jednom dobila i njegovu krv. Od srca sam mu se zahvalila.

Sestru sam pitala kako je maleni iz sobe 8. Jučer je transplantiran i dobio je stanice od nesrodnog donora. Zasad je dobro. Kao i svi ostali koji su trenutno smješteni na prvom katu Odjela za transplantaciju krvotvornih matičnih stanica.

Nakon isteka druge vrećice eritrocita nastavila je teći fiziološka otopina.

Ponovno je počela kiša, ovaj put praćena grmljavinom i sijevanjem. Mene se to ne tiče. Ovom svemirskom brodu kiša ne smeta... plovimo dalje.

Večera je danas kasnila čitavih 45 minuta, točnije, stigla je tek u 18.15 h. Inače bih rekla da je to prerano za večeru, ali s obzirom na to da je ručak bio u 12.30 h, jedva sam izdržala. Poslužili su mi kakao, tjesteninu sa sirom i vruću bananu. Mislim da je poparena, uglavnom, bila je topla. Kao što već reko, ništa tu nije sirovo. No, takva banana bila je sasvim u redu. Kad si na godišnjem odmoru, onda upoznaješ ne samo nova mjesta i nove ljude, već i njihove običaje, hranu... Eto, i ja svaki dan uočim nešto novo. Promatram kroz prozor na vratima što se okolo zbiva. Vidim u osmici ženu, brižnu majku, kako šee. U sedmici vidim ženu s naočalama. Promatram sestre, njihova računala, stvari, mobitele... uvijek uočim nešto novo. Učim o životu jer ovdje možeš mnogo naučiti. A upoznajem i nove kulinarske specijalitete s kakvima se dosad nisam sretala. Kuhana jabuka, topla banana... a tek sam tri dana ovdje.

Sad je već 20 sati. Danas je najduži dan u ovoj godini, a najkraća noć. Popila sam već dvanaest tableta i čeka me još jedna. Nju ću ostaviti za desert prije spavanja jer ionako više ništa neću dobiti za jelo.

U mene je danas kroz kateter do sada ušlo oko 5 litara tekućine, a kroz usta još oko litru i pol. Koliko je iz mene izašlo, to znaju vrijedne sestre, koje sve iz noćnih posuda zbrajaju i trebale bi do kraja dana imati konačni zbroj.

Upravo je došla sestra iz noćne smjene. Ostala mi je još samo litra fiziološke i trebala bi isteći do ponoći. Noću bi također trebalo teći, ali smo se dogovorile da ćemo ovaj prvi dan pustiti bez infuzije noću, ali sljedeće ću je dane morati primati. Nije mi znala reći hoću li sutra imati više ili istu količinu citostatika.

Popila sam i zadnju današnju tabletu. Zasad nemam mučninu, osjećam samo „težinu“ u želudcu.

Zadnja kap predviđena za danas iscurila je malo prije ponoći. Zaželjela sam laku noć sestri u noćnoj smjeni i prije odlaska u krevet primijetila da mi se ispod flastera gdje je ugrađen kateter koža crveni poput svježeg hematoma. Nisam htjela zvati sestru, no sutra svakako moram pitati o čemu se radi.

I tako prođe minus šesti dan.

22. lipnja 2017., četvrtak

Noć je bila rascjepkana čestim ustajanjem i odlaskom u WC jer je doista previše tekućine jučer ušlo u mene. Mislim da sam se digla 7 puta. I, kako to obično biva, kad konačno malo isprazniš mjehur i počneš spavati, ulijeće sestra radi vađenja krvi. Mislila sam, sada je 7.40 h jer svaki dan do sada dolazila je u to vrijeme. No, bilo je tek 6 sati. Odmah sam joj najavila da ću nastaviti sa spavanjem čim mi izvadi krv. I tako je bilo. Ipak, petnaestak minuta prije 8 sati došla je druga sestra i rekla da je vrijeme za ustajanje.

Promijenila mi je posteljinu. Otišla sam na jutarnje tuširanje uz pomoć trljačice, vode i tekućeg sapuna, a odmah potom stigla je i spremačica iz prizemlja. Rekla je da dolje imaju 12 sterilnih jedinica i da su tamo pacijenti kojima transplantiraju vlastite matične stanice.

Vrijeme do doručka iskoristila sam za šetnju po sobi. Kad me priključe na sve te boce na praktički nepokretnom stalku, kojem kotačići ne rade pa ga moram nositi, šetnja je otežana. Tada šećem samo do WC-a. I nosim stalak na kojem može biti i više od dvije litre tekućine. Doručak je kasnio. To je vjerojatno zato što je praznik. Inače, moram priznati da sam sinoć u krevet legla gladna i doista mi je trebala hrana. Za takve situacije kod kuće imam frižider pa kad zagusti, samo nešto prigrizem, operem zube i vratim se u krevet. Moram se sjetiti pitati liječnike smijem li imati kakvu „ratnu“ rezervu u slučaju gladi. Ipak, večera je prerano, obično prije 18 sati i teško je izdržati do 9 ujutro. To je petnaest sati bez hrane. Ja nisam navikla na takvu apstinenciju. A uvijek sam do sada pojela i popila sve što su mi donijeli. Jučer mi je Filip za vrijeme posjeta htio ostaviti kutiju keksa, ali je zaboravio. Poslije je nazvao i htio se vratiti, no rekla sam mu da se ne vraća jer mislim da mi ionako ne bi dozvolili to. A i dr. Čeko, stomatolog, savjetovao mi je da ne pretjerujem sa slatkim dok je povećan rizik od infekcija.

No, vratimo se šetnji. Trajala je, zajedno s nekoliko vježbi, više od pola sata. Napravila sam 3000 koraka, što je oko dva kilometra. Malo razgibavanja ruku i nogu, ali vrata ne jer on mi je sad gotovo nepokretan.

Došla je doktorica, vesela, iako je danas praznik, a ona radi. Pismo donorici nije isporučila, ali kaže da će sutra jer će se tada vidjeti s doktoricom iz Registra. Pitala sam je za to crvenilo ispod flastera. Misli da je to samo nadraženo od flastera, a i inače smatra da je to vrlo nezgodno mjesto za kateter jer ti ograničava kretanje, otežava žvakanje i spavanje. Većina ljudi ovdje ima ugrađen kateter ispod ključne kosti, što je bolje. Ali, smatra da je kirurg dobro procijenio da je pametnija ova lokacija na koju mi je stavio kateter.

Doručak mi je donio medicinski tehničar (zašto tehničarke zovu sestre, a njega ne brat?). Njega sam upoznala kad sam prije dva i pol tjedna došla ovdje na probni rok od jednoga dana. Ubo me u ruku četiri puta u manje od četiri sata. No, dobro, neću ga pamtititi samo po tome. Odmah mi je rekao da sve zna: da sam taj dan dobila tresavicu i temperaturu i da su me pustili tek oko ponoći. Jutarnji jelovnik sastojao se od dviju šnita kruha, jednog maslaca, jedne marmeladice i jednog meda te čaja. Iskreno, da sam kod kuće, pojela bih otprilike triput toliko.

No, kako bi mi dopunili prehranu, doktori su se domislili tabletama. Imam ih cijelu hrpu i samo poslije doručka zasladila sam se s njih 8. Nije to malo. Kad zbrojiš sve te miligrame kojekakvih sadržaja, to je zanimljiv koktel. Danas su mi u jelovnik uveli i jednu novu kapsulu imena Emend. Ta bi trebala smanjiti mučninu od ostalih lijekova, odnosno citostatika. Da mi ne bi bilo dosadno, sestra mi je prije „spajanja“ na cjevčice, dala i jednu injekciju (zaboravih joj ime), koja bi također trebala olakšati „muke po kemoterapiji“.

Danas mi je terapija počela curiti tek u 10 sati, ali neće se prekidati ni noću. Do daljnjega. Naime, ciklosporin (u otopinu za infuziju, natrijev klorid, dodano je 185 mg ciklosporina), koji je lijek protiv odbacivanja, teći će 24 sata. I, doista, kapa vrlo sporo. Mislim da za jednu kap treba 4 ili 5 sekundi. Kad bih znala koliko je kapi u toj bočici od 685 ml, mogla bih izračunati hoće li, nastavi li istom brzinom, doista i isteći u predviđenom vremenu. Sad sam se sjetila svog tate, on uvijek sam sebi smišlja neke zadatke i mozgalice i tako vježba mozak. Zato je vrlo vitalan. Živi sam i, osim fizičkim, mora se baviti i nekim umnim radom. Svi ovi podatci koje pišem ne bi mi trebali biti važni, kao što je jedna sestra ovdje

rekla da ne moram previše razbijati glavu time jer su joj očito dosadila moja brojna pitanja: „Što je to, za što služi, koliko će trajati, što slijedi, u kojoj kombinaciji...?“ „Mi brinemo o tome“, dodala je, ali ja sam svejedno najavila da ću i dalje pitati što me bude zanimalo.

Kad si na godišnjem odmoru, a kupaš se samo u kupatilu, sunčaš pored zatvorenog prozora i jedeš dnevni meni, a ne *a la carte*, imaš dovoljno vremena i za neke druge stvari. Tako ja pišem sve ove za većinu ljudi nevažne stvari. Ali, sve te sitnice život znače. Inače, smatram da je život kombinacija raznih okolnosti. U slučaju mog ovogodišnjeg dopusta, život je kombinacija svih kapljica koje se nalaze pod tim „nevažnim“ slovima i brojkama.

Kad smo kod brojki, danas sam za kilogram i pol teža nego jučer. Točnije, teška sam 62,5 kg. Iako napola gladna, ipak sam u sebe unijela litre i litre tekućine, a očito sve još nije našlo put vani. Tlak mi je danas 120/70.

Trima bocama na nepokretnom stalku sestra je u 11 sati dodala još jednu, onu istu mješavinu citostatika kao jučer (CYTO SET MIX, 100 ml). Trčanje do WC-a, odnosno noćne posude, nastavlja se ...

Sad je stalak tako težak da ga jedva nosim. Stoga smo sestra i ja dogovorile da moj stalak damo jednom mom susjedu koji ima manje terapije, a njegov, čiji su kotačići malo pokretniji, donijet će meni. Iako ne znam o kome se radi, džentlmen je. Sve za dame!

Inače, dok se ujutro idem vagati, ponekad u prolazu uhvatim pogled nekih od susjeda, ali samo iz kabina 2 i 3, ostale ne vidim. Danas sam prvi put vidjela dječaka iz osmice kad je s mamom išao na vaganje. Često kroz prozor vidim ženu s naočalama. Ne šeće toliko koliko ja, uglavnom sjedi. A kad sam kod sjedenja, ova plastična stolica je lijepa, zelene boje, ali je tvrda pa kad moja koščata trtica sjedne na nju... nije joj udobno. S obzirom na to da sam ovdje tek četiri dana, a ostat ću još dugo, možda bih trebala staviti neki jastučić na stolac... pitat ću sestru hoće li mi to dopustiti.

Ručak je serviran u 12.30 h. Pravi svemirski ručak, sav obavijen u aluminijsku foliju. Pogodite koliko je šnita kruha ispod folije! Juha. Pečena puretina i pire krumpir te salata od mrkve. Za desert odličan kolač od sira. U kućnim okolnostima pojela bih ih deset.

Kad sam maloprije zvala sestru da mi donese novu noćnu posudu jer je ova puna, začudila se: „Već?“ A ja sam joj odgovorila: „Vi punite, ja praznim... Koliko mi date, toliko vraćam. S kamatama. Te kamate su ova voda koju pijem, oko dvije litre dnevno. I, naravno, tekućina iz hrane, čajevi, juha...“

Predložila sam da mi u neku od boca za infuziju daju malo soka ili vruće čokolade... Svidjela joj se ideja, rekla je samo da mora za dozvolu pitati profesora Vrhovca. Danas on neće doći u vizitu jer je praznik. Možda ga sutra pitamo.

Dok pišem ove redove, na satu je 13.40 h. Oči mi se sklapaju. Pitala sam sestru od čega mi se spava. Od Dexametasona, lijeka protiv mučnine, za koji sam nešto ranije napisala da mu ne znam ime. Muka mi je od lijekova protiv mučnine. Legla sam misleći odspavati pola sata. Ali nakon samo dvije minute ležanja morala sam prazniti mjehur. Kažu da je dobro da sve izbacujem iz sebe. Treniram od stola do WC-a, od WC-a do stola i tako stalno... Uglavnom sam za stolom i pišem ili čitam ili pretražujem internetske stranice. Odustala sam od ležanja i spavanja jer mi je, zbog boli u vratu prilikom lijevanja i okretanja, lakše spavati na stolcu. Tako da sad pišem i spavam istovremeno. Jedna mi polovica mozga spava, druga piše, jedino što tipkam objema rukama. Mojoj pospanosti doprinosi i sunce na prozorčiću

koje me sad već dobrano miluje i grije, tako da razmišljam o tome da skinem trenerku i ostanem u samo jednim dugim rukavima. Stiže mi hrpa poruka, svi pišu kako se kuhaju na više od 30 stupnjeva, a ja plovim u klimatiziranom svemirskom brodu dugih nogavica i dugih rukava, i k tome s kapom na glavi. Kapa mi za sada drži na okupu većinu dlaka na glavi te četiri zapetljane cjevčice koje me tjeraju da revno treniram na relaciji dnevni boravak – kupatilo mog ljetnog apartmana. Zapetljane su jer dok ih kao priljepke vučem svuda sa sobom, plešu jedne oko drugih i tako se isprepletu.

Nazvala sam tatu i rekla mu da mi je ovdje zabavno i da moj godišnji odmor ide za sada prema planu. Razgovor sam skratila jer mi je mjehur opet pun. Sestra me je obavijestila o manjku noćnih posuda na odjelu, tako da sada smišlja neke improvizacije. Ja prebrzo punim, a praznik je i očito je taj netko tko pere noćne posude na moru... Uz sve to, sestra mi je dala injekciju za izmokravanje. Naravno da sam joj postavila logično pitanje je li to uopće potrebno s obzirom na to da sam više na WC-u nego igdje drugdje, ali rekla je da sam to dobila i jučer pa će mi dati i danas. Iako, među nama, složila se da je u mom slučaju to nepotrebno.

I dalje su mi kapci spušteni na pola. Krevet me privlači, ali pokušavam mu odoljeti i živjeti što je moguće sličnije dosadašnjem životu. Barem u onim segmentima u kojima je to moguće.

Oko 15 sati nazvala me Marina te sam joj dala upute kako doći do mene. Hvala tehnicu, uključila je videopoziv i ja sam gledala kuda se i kojom brzinom kreće do ulaza u brod. No, sporedni je ulaz danas, opet valjda zbog praznika, zaključan pa se morala vratiti na glavni ulaz. Otamo ni ja nisam znala doći do same sebe pa sam je uputila na informacije.

I dok sam čekala da Marina pronađe put do mene, ja sam pozvala sestru da isprazni još tri posude koje sam naslagala u kupatilu. Ona je rekla da je to već pet punih od jutros. Da, a šesta je na putu... Uto je, gonjen znatiželjom, povirio i brat (ne moj rođeni brat, već ovaj apartmanski brat). S osmijehom od uha do uha. "Toooolikoooo puno?!" „No, dobro, ljudi, je l' se vi zezate sa mnom? Točite u mene, a vi biste da nigdje ne istječe?" Oni se svejedno čude. „Pa, koliko ste vode popili od jutros do sada?" „Oko litru i pol“, rekla sam. Sestra mi je otkrila važan podatak da su moji susjedi imali u prosjeku po dvije noćne posude dok sam ih ja skupila pet. Pa nisam ja džabe svjetska prvakinja. Sad imam i rezervnu disciplinu ako se ne vratim voljenom troskoku. Ha, pišanje! Dobra fora. Imam vremena za trening koliko hoćeš. Sestra kaže da zaboravim školjku još dvadesetak dana kad je pišanje u pitanju. Moraju oni sve to vagnuti da ne bi izašlo manje nego što uđe. Kod mene je izgleda obrnuto. Izlazi više nego što uđe. Eto mozgalice za mog tatu. I još jedan podatak o ljudima iz susjednih apartmana. U prosjeku, kaže sestra, popiju oko litru tekućine na dan. A ja barem dvije. Kapacitet dvostruk. Nije da se hvalim.

Ah, skoro zaboravih da sam pisala o Marini. Došla je u lijepoj ljetnoj haljinici, a i njezini crvenkasti uvojci odlično su se uklopili u zeleno svemirsko odijelo. Trebala sam je uslikati za uspomenu i sliku priložiti ovom apartmanskom dnevniku. Sad mi pade na pamet i moj sin, koji je jučer bio i navukao kaljače (navlake za cipele) na – čarape. Bravo, sine, ionako nijedne kaljače ne podnose broj 50. Toliko, naime, piše na njegovoj obući. Okruglo. Kao broj rođendana koji me željno iščekuje ove godine. No, o tom potom. Samo mijenjam teme. To nadahnuće izvire iz svih ovih cjevčica jer, hoćeš–nećeš, to je kružni tok. Ulazi u mene, ja to preradim i izbacim van. Nešto u tekućem, a nešto u digitalnom obliku, kao ovaj dnevnik, na primjer. Aha, Filip, moj sin... dvometraš, navukao je odijelo naopako. Zapravo, da je to civilno odijelo, bilo bi ispravno, a ovo se navlači naopako. Naprijed je pozadina, a iza se veže. No, i on je bio uzbuđen zbog prvog ulaska u ovaj svemirski brod, pa ga je zbunila plavokosa sestra – stjuardesa, dajući mu upute kako se obući dok je gostujući član posade. No, iako sam od odijela, kape, maske i

kaljače vidjela samo njegove oči, a preko mobitela njegov glas, srce mi je bilo na mjestu. Da, primijetila sam i da je samo u čarapama.

Marina. Da bih naglasila koliko mi pomaže, potreban je kratak uvod. Od svih kućanskih poslova najmanje voli peglanje. Baš kao i ja. Tako da sada ona može zavidjeti meni. Pere i pegla moju odjeću. To je nešto što ti rade za novce ili ti to rade prijatelji. Dakle, ona mi je prijateljica. A ja uživam, ništa ne peglam i ne kuham se na preko 30 stupnjeva koliko je vani. Niti se znojim u pari iz pegle. Hej, ne peglam za nju, a ipak me smatra prijateljicom. To je prijateljica!

I stigla je. S mojom opranom i opeglanom odjećom i vrećicom punom pudinga, čokoladica i jogurta. Da imam u kriznim situacijama. Sve je to pospremljeno u zajednički frižider. Do frižidera ja ne smijem (i bolje da je tako), ali za to postoje sestre i ovaj jedan brat. Ma, ja ću ga zvati bratom jer naziv tehničar više odgovara nekome tko bi mi servisirao laptop ili mi popravio perilicu suđa, a brat neka nosi moju punu noćnu posudu i mjeri koliko je unutra. Nosi mi ručak, odnosi prazne posude poslije ručka, nosi mi večeru, odnosi prazne posude nakon večere... i tako dok ne ode kući, i to u – Novi Zagreb. E, onda pomislim, prolazi mi pored zgrade... Ali, kao da je mene briga za stan dok sam u apartmanu i svi me služe...

Eto, sad vidite kako funkcionira mozak kad ga se truže... počnem s Marinom, a onda jednostavno prijedem na – brata. Ne onog rođenog. Inače, zove se Ivan. Za razliku od rođenog, Marka.

S Marinom sam se napričala o svemu, mislim da je i ona prvi put u svemirskom brodu. Svidjelo joj se pa se odlučila vratiti. U nedjelju. Radi peglanja. A možda i mene. Ipak, prijateljica mi je.

Ubrzo nakon Marinina odlaska došla je večera. I s njom prvi simptomi otežanog gutanja. Nadraženo grlo, ali pojela sam sve. I pripadajuće tablete. Sad lakše dišem kad znam što me u frižideru čeka. Iskoristit ću to još večeras.

Osim toga, počela me boljeti glava. Malo mi je mučno. Povremeno mi postane vruće. Ali prolazi. Samo je bol u glavi ostala. Kažu da i šupalj zub boli. Po analogiji boli i šuplja glava.

Neke su boce konačno iscurile pa mi je do sutra ujutro ostalo još oko litru i pol fiziološke otopine i skoro cijela boca sporokapajućeg ciklosporina. Prošlo je deset sati od trenutka kada je počelo dvadesetčetverosatno prelijevanje po sistemu spojenih posuda. „Kalkuliram“, rekao bi Nik Praskaton iz crtića, „ako je za 10 sati iscurilo otprilike jedna sedmina, kako će onda šest sedmina iscuriti za narednih 14 sati?“ Eto mozgalice, ovaj put ne za mog tatu, već za sestru iz noćne smjene. Ona koja je namjestila brzinu već je kod kuće ispred televizora. I ne razmišlja da je ubacila u krivu brzinu. Sutra ću joj reći. Ona je, u prazničnom raspoloženju, okrenula brigu na veselje... ima vremena.

Sestra iz noćne smjene namjestit će da mi iz ovih boca polako curi do jutra. Kad legnem. A tek su 22 sata i ja još nisam obavila sve što moram. Stalno netko zove, šalje poruke. Ili ja zovem nekoga. Priča bez kraja. I pišem. Samo sjednem i nastavim gdje sam stala, prisjećajući se najnovijih događaja i dojmova. I kako se osjećam. I kako se vidim u novoj situaciji. Pa čak i kako me drugi ljudi vide. Možda je to ipak priča za sutra. Ovdje svi već odavno gledaju televiziju, a ja svoju ni ne palim. Tek kad legnem i ugasim svjetlo, malo pogledam, možda Dva i pol muškarca. Reprizu reprize reprize. Da barem sada od dva i pol muškarca imam tu polovicu. Pa da me miluje po kosi, dok još imam kosu.

Sestra je već pripremila cijeli arsenal boca i vrećica za sutrašnju infuziju. A i cijeli arsenal noćnih posuda. Znae već čemu služe. A naziv noćna posuda mogu koristiti samo za noćnu upotrebu. Za dnevnu ću reći samo posuda. Ili da objedinim. Danonoćna. Ionako bez razlike idem na nju i danju i noću. Zašto bi se spavalo na godišnjem odmoru?

Godišnji odmor. Meni to odlično zvuči. Prvo, ljeto je. Drugo, mnogi su već na godišnjem. Treće, kao što je jedna sestra ovdje rekla, imate mjesec dana samo za sebe. Možete raditi što hoćete. Volim te pametne sestre. Kao da mi ćitaju misli. Radim sve što hoću. Neke sam stvari samo odgodila. Kao u onim pokusima s malom djecom. Kažeš im: „Možeš uzeti ovaj kolač odmah. Ali, ako prićekaš pet minuta, dobit ćeš dva.“ Ja sam odlučila čekati dok se svemirski brod ne vrati u svoju luku i uzeti dvostruko od života. Mislim da se isplati. I još ću dobiti sestru. Ovaj put po krvi. Kao što je rekla Ankica Begić kada je svog darivatelja matičnih stanica nazvala bratom i o tome napisala knjigu.

Fascinirala me izjava jednog djeteta o kojem sam negdje ćitala, a koje je oboljelo od teške bolesti i moralo podnositi kemoterapije i boravak u bolnici. Shvatilo je to kao zadatak koji treba obaviti. Divno rećeno. Ja ću se ipak držati odmora.

A zato što je to moj odmor, mogla bih ipak danas malo i u horizontalni položaj. Uskoro će 23 sata, upalit ću televizor i gledati dok mi se kapci ne počnu zatvarati. A moglo bi to biti brzo. Još malo i završava minus peti dan.

23. lipnja 2017., petak

Noć je bila prekratka. Od ponoći, kada je ostala samo litra fiziološke i ostatak ciklosporina do 5.30 sati, kada je sestra došla izvaditi mi krv, spavala sam možda samo dva sata. Do tri ujutro ustajala sam nekoliko puta i ustaljenom trasom punila spremnike urinom. Po glavi su mi se motale mnoge misli. Pokušala sam ih odagnati autosugestijom: „Ja spavam, ja spavam...“ ali, nije išlo. Sestra iz noćne smjene ušla je i pitala trebam li nešto za spavanje. Odbila sam. Problem je što mi se mjehur napuni prije nego se zagrijem za spavanje.

Sada je već 21 sat i tek sad sam nastavila pisati dnevnik. Ako se sjetim svega što se danas događalo u meni i oko mene.

Do 7.30 h sam drijemala, a onda sam ćula naredbu sestre iz dnevne smjene: „Pokret!“ Pokret je znaćio okret i silazak s kreveta jer spavam isključivo s lijeve strane, zbog katetera. Lijeva strana znaći gledanje u stakleni zid između kreveta i hodnika, a koji je i prozor prema staklenom otvoru u ulaznim vratima pa vidiš marširanje sestara i prije nego se vrata otvore. Nanjušiš ih. Osjetiš. Vrata se otvaraju, gledajući iz moje perspektive, prema vani lijevo, vrlo su nećujna, a nanjušena sestra nije u vidnom polju jer se mora na trenutak maknuti u stranu kako je vrata ne bi udarila. Ja sam već 5 puta išla do vage i svaki put zaboravim da bi ta vrata od mene mogla napraviti palaćinku pa, kad vidim da se poćinju otvarati, bježim u nekom smjeru.

Danas sam teška 62,2 kg.

Srećom, postoji ta klauzula o tuširanju, zbog koje te odspoje sa sustava cjevćica za navodnjavanje pa osjetiš slobodu. Hej, kao ptićica sam! Ispred sebe ne guram stalak s bocama i vrećicama. Dobro se

osjećam. To treba iskoristiti. Počinje jutarnja šetnja. Oko kreveta do ulaza u kupatilo je oko 7 metara. Ili mojih 10 srednjih koraka. Nakon 500 koraka stigao je doručak. Opet dvije šnite kruha, maslac i dvije šnite šunke, čaj. I hrpa tableta i kapsula. Nakon doručka nastavila sam odbrojavati od 501 do 3000. Toliko bi koraka trebalo biti malo više od dva kilometra. Kad sam htjela raditi vježbice, sestra je pogled uperila prema krevetu i odredila da legnem. Rekla sam joj: „Vi ste šefica, ja slušam. Barem me niste ometali u jutarnjoj šetnji.“ „Aha..., ovo slabo teče jer je težište nisko,“ počela je s predavanjem iz fizike sestra, „morate leći.“ Nisam se bunila. I bacim se veselo na čistu, danas promijenjenu, posteljinu. Plavkaste nijanse. No, uskoro je trebalo prazniti spremnik u koji se sada već danonoćno ulijevaju razne tekućine pa sam odustala od daljnjeg ležanja. Po naredbi sestre sjedila sam dok i zadnja kap iz „sporne“ boce nije iscurila, nakon čega je odobrila da radim što hoću. Pa sam zaželjela vidjeti doktora. Jučer ga nije bilo. I ostvarila mi se želja. Evo ga na vratima. Samo sam čekala da me pita kako sam. I, pitao me, jasna stvar, a ja sam mu odgovorila: „Odlično, kako ste vi?“ Da je došao sat vremena kasnije, već bi odgovor bio da sam dobro, a za tri sata da sam imala i boljih dana, za pet sati rekla bih mu da ga samo napola čujem. No, da sada svrati, a neće, rekla bih mu da sam bolje nego što sam bila poslijepodne. Dovoljno dobro da sjednem pred računalo i napišem pravovremeno današnji dnevnik.

Idemo po redu.

Doktor mi je, usput budi rečeno, najavio transfuziju trombocita jer ih je samo četrnaest. Hej, halo, imala sam ja i duplo manje. Prije tri dana primila sam 13 doza, a danas još 8. No, objasnio je da kemoterapija ruši krvnu sliku i da se moramo osigurati koliko možemo. OK, dogovoreno, obećam mu usput i da neću preskakati krevet niti raditi išta slično tome. Samo šetnjice, sedmokoračnice i možda poneku laganu vježbicu. Pitao je još je li sve pod kontrolom. Odgovorila sam kratko: „Da, a ide li sve po planu?“, pitala sam ga. Potvrдно je odgovorio, nasmijao se, a to je lijepo vidjeti.

Nakon doktora, na vrata ulazi sestra s ručkom obavijenim aluminijskom folijom. Miris ribe, ne znam koje, podsjetio me je da je petak, dakle, peti dan ovdje. Uz ribu, bolje rečeno pola ribe, dobila sam kupus i 2 komada kruha. Za desert je kiflica s marmeladom. Izvršna. Zadovoljna desertom, a malo manje koščatom ribom, veselo konstatiram da još uvijek mogu dobro gutati iako me grlo pecka i ova igla zabodena u vrat ne da mi da pošteno otvorim čeljusti. „Dobro je za sada“, pomislim. Uočim da je upravo iscurila mala bočica, ona ista kao prethodna dva dana, ta mješavina citostatika (CYTO MIX), zovem sestru, a ona je zamijeni novom, jednom istom kao jučer, citostatik koji počinje na VU...ili BU..., ma, svejedno...sad je sve to u meni jedna golema mješavina koja pravi red ili nered po mojem tijelu, a onda velikim dijelom završi u kanalizaciji. Ubrzo sam počela osjećati bol u glavi (jučer me od toga isto jako boljela glava), ali sada se pojavilo mnoštvo različitih senzacija koje je teško opisati. Sestra je rekla da je to ubojita kombinacija. Ako je dobitna, ne zamjeram niti jednom sastojku koktela. Dakle, mišići sami trzaju, a da im nitko ništa nije naredio s vrha, koža pecka, svrbi, ili nešto između, ponekad imam osjećaj kao da neke životinje vuku svaka na svoju stranu dio moje kože i pokušavaju je iščupati. Pa cijelo tijelo titra, usnice, lice, prsti, noge, trbuh... i srce se nekako neobično oglašava... Zapravo, ništa previše ne boli, ali osjećaš neku titravost tijela, mučninu... A onda su tome dodali Sinopen, lijek koji daju prije transfuzije trombocita, kako tijelo ne bi razvilo reakciju. A od toga se spava. A ne možeš spavati jer si stalno na putovanju prema kupatilu. I tako nikad kraja tom mučnom poslijepodnevnu. Malo se u cijelu priču uvukao i osmijeh, i to mog prijatelja Zetića, atletičara s kojim sam ove godine podijelila titule najboljih atletskih veterana Hrvatske. Došao je u posjet. Bio je malo glasan, vidjela sam mu samo oči, a one su sjale. Bilo mu je drago da me vidi iako sam bila sva raščupana, s kapom navučenom nabrzinu preko četiri cjevčice. I meni je bilo drago što je došao. Našao je on put do mene, kao prijatelj,

već prije 7 – 8 godina, kada smo se upoznali na stadionu. Kad je čuo da imam MDS, odmah je rekao da će mi dati i krv i koštanu srž, što god bude trebalo. Uz dodatak pive, vina ili rakije, ali taj dodatak, pojasnio je, ne može štetiti. On je sastavni dio njegova pogonskog goriva i zato tako dobro trči i skače. Zetić je dobrovoljni darivatelj krvi i redovito daruje svoju krv. Ostao je kratko jer je vidio da jedva stojim na nogama i najavio svoj ponovni dolazak, najvjerojatnije u utorak. Na dan transplantacije. Iz bolnice se uputio na stadion. Ide odraditi svoj zadnji trening prije sutrašnjeg natjecanja u Celju. Ove godine ja nisam na popisu troskokašica. Na mene će pričekati. Ipak, ja sam u nekoj dalekoj galaksiji, duboko u svemiru. Možda im se pridružim za godinu, dvije... i zaplešem nogama iznad pijeska.

Tek sam se vratila u krevet, već je stigla večera. Večera, kako ju je najavila sestra. „Probajte barem malo“, naglasila je znajući da mi nije baš do jela. I nije mi bilo. Ali, netko je dobro promišljao naš jelovnik i mislio je na naše dobro. Znam da moram. Moram zadržati maksimalnu moguću snagu u danim okolnostima. Servirano je neko meso, iskreno, ne znam koje životinje, pretpostavljam svinje jer sam jedva gledala u tanjur, a ni okus baš nisam osjetila. Uz to žganci, salata od cikle i, pogodite koliko šnita kruha? Ne, nisu dvije ovaj put. Tri. Je li to slučajna brzopletost u kuhinji ili su procurile glasine da mi je predug period od večere do doručka pa su podebljali obrok. Svaka čast ako je tako, samo je trenutak loše odabran. Zato sam maloprije, dok ovo pišem, pojela jedan Marinin puding iz zajedničkog frižidera. Sad mi je već lakše. Iako, kapci mi padaju sve niže i sreća je da tipkam po računalu naslijepo, inače ne bi vidjela što pišem.

Sada ću ipak završiti s pisanjem za danas, bila ja slijepa ili ne bila, u mozgu su mi kemijske pare i ne radim više „punom parom“. Iako mi se nekad čini, što sam u lošijem stanju i izdanju, bolje mi ide. Zaključak u 23 sata je da me je današnja kombinacija tisuća i tisuća kapljica ostavila u čudu. Nikad dosad nisam osjetila takve tjelesne senzacije, takve neobične slike, osjete, neravnotežu u svakom pogledu. Znam da je to na ovom mjestu i u ovo vrijeme očekivano stanje. Brod je uplovio u turbulentno područje. A ja iza sebe ostavljam minus četvrti dan. Iščekujem nestrpljivo što me sutra čeka na mom putovanju.

24. lipnja 2017., subota

Probudila sam se u 3.07 h. Vidjela sam da će mi ciklosporin uskoro isteći te sam ga kontrolirala sljedećih sat vremena i onda zvala sestru. Ona mi je samo zamijenila jednu bocu drugom, današnjom, koja je počela curiti već prije 5 sati ujutro. Spavanja više nije bilo jer je slijedilo vađenje krvi, mjerenje temperature (36,5), vaganje (62,5) i ponovno mijenjanje posteljine. Ali i privremeno puštanje na slobodu. Tuširanje i jutarnja šetnja, rascjepkana prije i poslije doručka. Ukupno 3000 koraka. Dva jutarnja kilometra. Što sam šetala, šetala sam.

Za doručak su servirane tri šnite kruha. Opa, i namaz od vrhnja! Uz to čaj. Sve sam pojela i popila, uključujući tablete koje su postale sastavni dio mog jelovnika. Čini mi se da u životu nisam progutala toliko tableta kao u ovih 6 dana.

Došla je liječnička ekipa. Profesor Vrhovac, jedan mladi doktor s njim i sestra. Pitala sam ga je li sve spremno za moj važan dan. On mi je rekao da je sve pod kontrolom. Meni je, kaže on, prvi i zadnji put da ovo radim, a oni imaju 75 transplantacija godišnje. Nakon što su otišli, sestra je došla i pokrenula sistem za navodnjavanje. Danas imam „samo“ onaj CITO MIX, malu bočicu te hrpu fiziološke. I ciklosporin. Rekla sam sestri da ću danas još i pjevati. Sutra je zec na repertoaru, ali doktor kaže da se

te jače reakcije kod nekih i ne moraju javiti. Veselim se sutrašnjem danu da otkrijem u kojoj sam skupini.

Počelo mi je ispod flastera krvariti na mjestu rane. Sestra smatra da je to zbog malog broja trombocita. Ispod i oko flastera, cijeli vrat i područje iznad prsa, a povremeno i lice, crveni su mi i svrbe. Usnice su mi iznimno crvene, i to bez šminke. Počela sam osjećati malaksalost, neispavana sam, morala sam prileći. Pogledala sam jedan film od polovice do kraja. Malo razgovaram sa sestrom kada dođe provjeravati sistem za navodnjavanje. Vrlo je simpatična. Pomaže mi. Odgovara mi na pitanja. I, što je najvažnije, rekla je da joj ne smeta što puno pitam. „Bolje da pitate nas ovdje“, dodala je, „nego da čitate na internetu po kojekakvim forumima. I da nekoga pitate, svejedno ne možete znati hoće li se isto događati i vama. Imamo ovdje tri iste dijagnoze, kabina do kabine, svi prolaze različito. Zašto netko nešto osjeća na jedan način, drugi na drugi, tko bi znao?“

Ručak me zatekao u krevetu. Jednostavno mi je potreban odmor. Zašto bježati od toga? Pa, na godišnjem sam... Ne jede mi se ništa. Mučno mi je. Mišići mi stalno trzaju. Oči se zaklapaju. Mrlja krvi se povećava. Ipak, znam da moram jesti. Barem malo. Ustajem. I, tako, malo pomalo, pojela sam i juhu i puretinu i pola priloga od riže i tikvica. Šnite kruha sam samo prebrojala, ali nisam ih ni dotaknula. Bile su dvije. Za desert je bio puding od čokolade, a za to mi još uvijek nije previše mučno.

Poslije ručka za desert je stigao i CYTO mix. Brzo je iscurio, ali ja sam, za svaki slučaj, ostala u horizontali jer sam postala malo nestabilna na nogama. Noge su mi nekako teške, umorne, titraju, prolaze me trnci... a sva sam malo usporena i spava mi se. Pola sata nakon isteka citostatičke mješavine ustala sam ne bih li malo pisala ovaj svoj dnevnik.

Pisanje sam prekinula kako bih se pripremila za prijenos Ekipnog atletskog prvenstva Europe u Tel Avivu na kojem večeras nastupa i Filip. No, ne može se gledati. Čitam komentare drugih ljudi, ni oni ne mogu. Dakle, ostaje mi da pokušam pratiti rezultate, bez slike i tona.

Danas sam dosta razgovarala sa sestrom. Dok mi je mijenjala flaster preko ubodne rane, pitala sam je koliko danas imam trombocita, s obzirom na jučerašnju transfuziju. Rekla mi je: „Nećete vjerovati. 32!“ Ne znam kad sam zadnji put imala toliko. Kaže da su već počeli djelovati imunosupresivni lijekovi. Jedni ubijaju, drugi suzbijaju, treći pripremaju teren... A moja donorica? Kako je ona? Je li dobila moje pismo? Je li već prikupila stanice za mene? Jedva čekam utorak. Svoj nulti dan. Dan kada ću dobiti neprocjenjiv dar. I možda, uz pomoć njega, slaviti 50. rođendan - uz koliko trombocita? Možda 50?! To bi bilo odlično. Bude li ih i više, neću se buniti.

Sada se već bolje osjećam, ali mi je hladno. U svemirskom je brodu temperatura 23 – 24 stupnja, što je za deset niže nego vani. S kim god se čujem ili dopisujem, svi se žale na nesnosnu vrućinu, a ja i dalje u dugim rukavima i nogavicama.

Danas sam vidjela koliko mi u ovoj situaciji kosa smeta, petlja se oko cjevčica, zalijepljena ispod flastera, teško ju je prati zbog svih tih visećih ukrasa koji mi izlaze iz vrata te rane i flastera koji zatežu. A za tjedan - dva ionako će otpasti. Sestra mi je predložila brijanje ili šišanje, a može pozvati frizera koji bi došao tu i ošišao me. Dogovorile smo se da to bude u ponedjeljak ako on može. Mislim da ću mu reći da mi ostavi dva ili tri centimetra kose da ipak imam nešto na glavi osim cjevčica.

Večeru sam pojela u cijelosti, sve mi je prijalo. Varivo od riže i mesa, cikla, kašica od jabuke. I dvije šnite kruha.

Filip je bio sedmi na Ekipnom atletskom prvenstvu Europe, skočio je 205 centimetara. Jučer je posjetio Jeruzalem. Poslao mi je barem dvadeset fotografija s izleta. A ja sam galaksijama daleko.

Zaboravila sam jučer napisati da počinjem koristiti pet do šest puta dnevno takozvanu „mućkalicu“, spoj dviju tekućina CAPHOSOL A i CAPHOLOL B koje se pomiješaju u čaši, mućkaš je u ustima i grgljaš te ispljuneš. Zbog oštećenja sluznica probavnog trakta, ovo pomaže stvaranju zaštitnog sloja pa su nelagode u ustima manje. Danas sam mućkala 4 puta. Do spavanja bi trebalo barem još jednom.

Povišenu temperaturu nisam imala, a tlak mi je bio 120/70.

Oči mi se cijeli dan sklapaju, ali ne želim prespavati dan jer ću probdjeti noć. To je bio minus treći dan.

25. lipnja 2017., nedjelja

Iako sam zaspala dosta iza ponoći, a već u 5.18 h sestra je došla po moju krv, nastavila sam spavati do 7 sati. Tada se sve aktiviralo. Tuširanje, vaganje, pravljenje kreveta, mjerenje tlaka, nove tablete... Imam 63,2 kg, znači da se debljam u tom svemirskom brodu.

Za doručak sam pojela dvije šnite kruha s maslacem i šunkom te čaj s desetak tableta. Poslije doručka prošetala sam 2 kilometra.

(Što se dalje događalo tog dana napisala sam tek tri dana kasnije jer sam sve te dane provela u krevetu s visokom temperaturom. Praktički sam ih prespavala, ali spavanje se sastojalo od preznojanja, ulijevanja litara i litara tekućine, sredstava za snižavanje temperature, a uz to ništa nisam jela i počela sam kašljati... Ustajala sam samo kad je trebalo puniti noćne posude, ali sam i tada bila polusnena. No, u tom polusnu dogodile su se vrlo važne stvari. Stoga ću pokušati napisati sve čega se sjećam.)

Danas sam primila zadnju dozu citostatika i to me veseli. Novost u terapiji je uvođenje antitumocitnog globulina. To je imunosupresiv sa specijalnim zadatkom da moj imunološki sustav potiskuje, kako bi napravio prostora onome koji će stvarati nove matične stanice koje mi poklanja jedna divna žena. Kada je profesor Vrhovac nekoliko dana ranije spomenuo da je to zečji derivat, odmah sam počela tražiti informacije o tom famoznom lijeku. Dakle, taj globulin može biti na bazi konjskih ili zečjih tjelešaca. Pa sam se zapitala što bih ja radije imala u sebi. Konji su jaki, a zečevi brzi. Možda ipak zec. Profesor je dobro odabrao. Jednom mi to možda pomogne kod troskoka.

Profesor Vrhovac mi je najavio transfuziju zbog malog broja trombocita. 14 trombocita meni se nije činilo malo. Prije dva dana dobila sam ih transfuzijom, no profesor mi je objasnio da sada kemoterapija dodatno ruši broj trombocita i da ih treba imati što više u optičaju.

Naravno, dobila sam i protualergijski lijek Sinopen za trombocite i „zečevinu“, što me ošamutilo i bacilo u krevet. Bez obzira na lijek tresla sam se, bilo mi je mučno, stezalo me u prsima, grčili mi se mišići, skočila mi temperatura, jednom riječju, prokunjala sam i dan i noć.

Temperatura mi je uglavnom bila između 38 i 39, a tlak nešto niži, oko 105/70.

Nažalost, nisam ni pogledala što se krilo ispod svemirske folije za ručak i večeru jer nisam imala snage ni volje doći do stola, a mućnina nije govorila u prilog tome da bih još i jela.

Tako je u grčevima, bolovima i povišenoj temperaturi završio minus drugi dan.

26. lipnja 2017., ponedjeljak

Bilo kako bilo, putovanje svemirskim brodom se nastavlja. Uplovljavamo u vrlo važan, minus prvi dan. To je, kako je profesor obećao, dan odmora.

I bio je. Pravi dan odmora. I njega sam, poput jučerašnjeg, provela u krevetu. Bez snage, sa sličnim tjelesnim senzacijama kao i jučer. Jer, i danas se zeko poigrao sa mnom. Da bih u budućnosti bila brža, sad me malčice usporio. Do te mjere da su mi noćnu posudu doveli na metar od kreveta. No, i taj se dan primaknuo kraju bez da sam jela svemirski ručak i večeru. Kasnije, u trenutku kada je temperatura mog poluzečjeg tijela malo pala, pojela sam jedan puding iz zajedničkog frižidera. Naravno, pojela sam sve one tablete koje su na papiru popisane za današnju likvidaciju. Sjećam se da sam doručak odmotala, smanjila ga za dva zalogaja i vratila foliju, kao da se ništa nije dogodilo.

Profesor Vrhovac me je, došavši u vizitu, po prvi put zatekao u krevetu. Rekao je da je normalno da se tako osjećam, da transplantacija nije šala, već ozbiljna stvar. Usput je napomenuo da pacijentima koji su dugo u izolaciji zna reći da u bolnici imaju psihologa, a i mogu mi dati lijekove za smirenje. Na to sam mu spremno uzvratila da sam ja psiholog i da ni slučajno nije problem u tome da sam uznemirena ili da mi treba smirenje. Trenutno je problem što sam previše smirena, ležim, imam temperaturu, i prihvaćam to, samo bih željela znati je li to što se događa očekivano. Prihvatila sam ovo vrlo ozbiljno, to je za mene izazov, na kraju krajeva, kad sam ja rekla da mi je dosta svega? Ni govora, vrlo je zanimljivo sve što mi se događa. Znam da neki ljudi, ako im se na odmoru odmah ne sviđa, pakiraju kufere i traže drugu lokaciju. Ja sam se ovaj put odlučila za ovu lokaciju i istražiti ću je maksimalno. Nikad ne mogu znati što mi donosi sljedeći dan. Možda bi baš onaj od kojeg odustanem mogao biti presudan. Ovaj put ostajem do kraja. Po planu.

Temperatura i tlak bili su slični jučerašnjim vrijednostima, a i moja težina, koja je iznosila oko 63 kilograma. Trbuh mi se čini malo deformiran, svašta se u njemu nakupilo u zadnje vrijeme. Dosta je bolan na dodir, a boli čak i kad ga ne diram, naročito kad u tu vodurinu unutra pljusne novih desetak tableta. Rekla je jedna sestra ovdje: „Taman ih je koliko treba!“ Slažem se, samo jedna više prelila bi čašu.

U posjet mi je došao Marko. Lagao je da dobro izgledam, a ja baš i nisam imala snage proturječiti mu. Cijeli dan zvonio je telefon i stizale su poruke, ali ja nisam reagirala ili sam imala zakašnjelu reakciju. Većini sam samo u nekoliko riječi napisala da nisam baš za razgovor.

Još nekoliko sati i konačno izlazim iz minusa.

27. lipnja 2017., utorak

Danas je moj nulti dan. Veliki dan. Dan kada će, dobrotom i plemenitošću jedne žene, u moj krvotok presaditi stanice koje bi trebale značiti moj novi život. Te stanice trebale bi u narednim tjednima naći put do moje koštane srži, tamo se udomačiti i početi raditi kao da su kod kuće. Ja im želim dobrodošlicu, želim da im bude ugodno kao u svojem domu, ženi, koja, eto, ima identične stanice kao ja. Nije li

to čudo?! Ne znam je, nismo u rodu, ali sličnija mi je od brata ili sina. To je čudo. Kakva sam ja sretnica! Imati nekoga tko je toliko sličan da mi može spasiti život, i k tome je odabrao pomoći i darovati dio sebe. Kao što sam joj napisala u pismu, reći ću još tisuće puta HVALA joj, i njoj, i svima ostalima koji su imali i imaju istu namjeru i koji pomažu i daju drugima najveći dar.

Preplavljena mislim o nepoznatoj osobi koja mi neizmjereno pomaže, pojedem doručak. Kruh, vrhnje za mazanje i čaj s tabletama. Osjećam se dosta dobro nakon jučerašnjih turbulencija. Temperatura mi je pala. Noćas sam se dvaput preznojila, ali zato sada lakše dišem.

Od sestara i liječnika u viziti doznajem da se stanice još vrte te da je transplantacija predviđena za poslijepodnevne sate, oko 16 ili 17 sati. No, s obzirom na to da su mi trombociti ponovno pali na samo 5, a nikad nisam imala manje, barem ne da sam znala, naručili su i vrećicu tih žućkastih pločica, nešto poput predgrupe na glazbenim koncertima. Naravno, i te žućkaste kapi dali su meni nepoznati, dobri ljudi, kojima ne samo da to nije teško dati, već to žele i to ih čini sretnima, iako im primateljji neće u većini slučajeva zahvaliti. Hvala svim tim divnim ljudima svijeta!

Kako prije trombocita ide lijek da ne bi došlo do alergije, opet me ošamutilo, bacilo u krevet i tako sam čekala da sve uđe u moj krvotok. Slijedila je pauza. Iščekivanje. I, baš kao što je obećano, oko 16 sati stiže vrećica crvenkastog sadržaja, ali drukčije boje od krvi. To su darovane krvotvorne matične stanice moje darivateljice. Moje dobre vile. Skupila ih je 96 mililitara. I krenulo je. Kap po kap, misao po misao, godina po godina njezina dosadašnjeg, a moga budućeg života. U moj krvotok, u moj život ulazi moja nova sestra, moja dobra vila. Sada više nisam samo ja. Nikad više neću biti ista. I to me čini sretnom.

Sad samo treba čekati da se dogodi čudo! Da i u novoj okolini te stanice žive, ovaj put za mene. I za sve kojima sam važna jer to činim i za njih.

Dok su se kapi slijevale niz cjevčicu i kateter u moju venu, čitala sam svaki detalj s vrećice. I saznala koliko godina ima moja dobra vila, njezinu krvnu grupu i još poneku sitnicu. Najvažnije od svega da je odlučila pomoći mi. A ni ne zna tko sam. Želim je upoznati čim to dopuste pravila.

Sve što je slijedilo više je sličilo jučerašnjem danu. Zimica, povišena temperatura, snižavanje temperature, znojenje...

Nema veze, velik smo posao odradili danas. Moja dobra vila, liječnici, sestre, znanost, pa i ja.

Osim novih stanica, pred kraj dana dobila sam i novu frizuru. Došao je frizer s mašinicom za šišanje i skratio moju dugu kosu na 3 centimetra. Imala sam visoku temperaturu i tresla sam se dok me šišao, tako da se nakon toga nisam ni pogledala u ogledalu. I nije me ni zanimalo. Samo sam se pokrila do nosa i čekala da zimica prođe.

28. lipnja 2017., srijeda

Plus prvi dan! Kako to lijepo zvuči! Konačno sam u plusu!

Ujutro sam, nakon što sam sinoć kasno dobila već treću bočicu paracetamola, ustala s temperaturom od 37,4. Sinoć je temperatura moga tijela bila 38,8 i svemirski brat Ivan cijelo je vrijeme trčao oko

mene. Tražio je da mjerim temperaturu svakih sat ili dva. Noćnu posudu opet mi je stavio pored kreveta da ne hodam do kupatila jer mi je i to bio velik napor.

Doručkovala sam dva komada kruha s medom i mislila sam da je to dobar znak. Ipak, jučer je doručak bio moj prvi i zadnji obrok. No, poslije sam opet legla jer su mi se oči sklapale. Stalno mi je mučno, glava me boli, malaksala sam, nemam snage ni hodati. Temperatura tijekom dana se penjala, na kraju je bila 39,2. Dobila sam paracetamol i zaspala. Noću sam se opet preznojila, i to tri puta. Cijelu noć je kapala infuzija jer sam febrilna.

Ručak i večeru opet sam preskočila. Kao i odgovore na niz poruka koje su stizale. Tu i tamo sam se oglasila s nekoliko riječi, tek toliko da svijetu dam do znanja da sam živa.

29. lipnja 2017., četvrtak

Danas sam uplovila u plus drugi dan. Već ujutro osjećala sam se mnogo bolje nego jučer. Konačno nemam povišenu temperaturu, a i doručak sam pojela nakon dugo vremena. S dvije šnite kruha pojela sam šunku i kuhano jaje.

Bojeći se da mi kasnije ne bude tako dobro kao sada, odlučila sam odmah obaviti šetnju. Već tri dana nisam šetala. Samo sam ležala i to me ljuti. Ipak, kad sam krenula s hodanjem, osjetila sam da sam prilično nestabilna na nogama, kao da mi je netko uzeo snagu iz njih. No, odlučila sam ipak napraviti nešto za sebe. Ako se prepustiš, teško se ponovno pokrenuti. I tako, korak po korak, prevalila sam kilometar i pol. Dalje nisam htjela jer sam osjećala slabost i potrebu da odmorim. No, smatram da je to dobar početak. I nove stanice trebaju naučiti da im je nova vlasnica aktivna, a i one bi takve trebale biti. Baš me zanima kakva je žena koja mi ih je darovala. Čime se bavi? Voli li šetnje? Ili radije čita knjige? Nadam se da ću je jednom upoznati. Što god radila, što god je veselilo, neizmjereno ću biti počašćena ako bude htjela biti dijelom mog života. Premda ona to već jest.

I danas treba popiti dvadesetak tableta, primiti nekoliko injekcija i u sebe uliti tri litre vode, soli, šećera i elektrolita, što je većinski sadržaj tih boca za navodnjavanje. Od toga sam malo slanija, ili malo slađa, ili malo nabrijanija... ovisno što u kojem trenutku ulijevam u sebe. Kažu da ti sastojci čuvaju krvne žile oštećene za vrijeme primanja citostatika.

Moj je tlak uglavnom svaki dan isti. Malo niži, ali nikoga to ne zabrinjava. 100/60. Okrugle brojke pa se lako pamte.

Brojke. Smiješno je kako ponekad sestre (ili brat) pitaju kolika je bila temperatura ili koliko je bilo kila, ja im odgovorim, a za par minuta otvore vrata moje kabine i zapitaju: „Koliko je ono bilo?“ Pa se ni ja uvijek ne sjetim. Ovdje je puno toga izraženo u brojkama pa nije čudo da se čovjek ponekad izgubi u njima. Prvo, kabina u kojoj boravim ima broj. Na vagi piše broj. Na tlakomjeru. Na toplomjeru. A onda slijede sva ta krvna zrnca, također izražena u brojevima. Koliko mililitara krvi ti vade u kojoj epruveti. Koliko tableta treba popiti. Koliko injekcija. Koliko boca infuzije. Koliko vrećica transfuzije. Pa onda koliko si napunio noćnih posuda, koliko si puta obavljao nuždu, koliko si pojeo za ručak... (To su pak razlomci, na primjer jedno cijelo, jedna polovica, jedna trećina, jedna četvrtina...) Pa, kad netko kaže da matematika, a naročito statistika, nisu zanimljive. O svakom od nas oni već imaju debelu knjigu s velikim brojem znamenki. Srećom, i pored svih tih brojki, posada ovog broda vidi i čovjeka. Oslovljavaju

te imenom, odnosno prezimenom, pitaju kako se osjećaš, je li ti bolje, imaš li kakvih problema, imaš li pitanja. To mi se sviđa. Čak i spremačice gotovo uvijek pitaju kako sam. I što ima novoga. Naravno, kad i ja uzvratim istom mjerom, i njima je drago. Tako je suživot posade i putnika prilično dobar.

I ručak sam pojela. Juhu, špinat, pire-krumpir i govedinu, a kasnije i kolač.

Vrijeme između ručka i večere popunila sam pisanjem ovog broskog dnevnika.

Za večeru je servirana juha od povrća i piletine.

Baš sam zadovoljna što se danas osjećam dobro. Tata je bio presretan kad mi je konačno, nakon tri dana i tri poruke, čuo glas. Bio je zabrinut. Sada je odahnuo. Prva je kriza prošla.

I šećer na kraju. U posjet mi je došao Marko. Iako ga vidim samo kroz staklo i razgovaramo telefonom, vidjela sam u njegovim očima ono zbog čega ga volim. Sretna sam što je došao.

30. lipnja 2017., petak

Uplovljam u plus treći dan. Ja sam, dakle, tek novorođena beba. Vjerojatno zato stalno netko ulazi u moju kabinu i provjerava kako sam. Mjere temperaturu, provjeravaju tlak, težinu i broj krvnih zrnaca. I još štošta drugo.

Noćas sam se preznojila tri puta i isto toliko puta se presvlačila. Onako snena, u polumraku, vadila sam iz torbe vrećice s odjećom i navlačila na sebe slučajno izvučene majice. I odmah bih se vratila u krevet.

Za doručak sam pojela kruh sa sirnim namazom, a uz čaj deset od ukupno dvadeset za danas predviđenih tableta.

Sestra koja je danas zadužena za mene ide od sutra na godišnji odmor pa je vrlo vesela i živahna, a i dala mi je neke radne zadatke. Da dezinficiram stolice i sve stvari na njima, što sam sa zadovoljstvom učinila. Čak sam se zabavljala čisteći tipkovnicu laptopa i tako sam je odlično sredila da je vjerojatno bila čišća samo kad sam kupila računalo. Rekla je da se vraća 24. srpnja te da se tada vidimo. Ja sam joj odgovorila da se nadam da ću kući prije toga. Nasmijala se rekavši da sumnja, ali vidjet ćemo.

Glava me jako boli. Osjećam se malaksalo, a mojim problemima pridružuje se i crvenilo na vratu, naročito uz i ispod flastera. Problem nije toliko u preplanuloj boji moga vrata, već u tome što me sve jako svrbi. Uz sve to i kašljem, ali sam odbila ponuđenu tabletu za suzbijanje kašlja. Mislim da imam u želudcu već dovoljno tableta.

Liječnica koja je bila u viziti rekla je da je zadovoljna mnome, kaže da imam 24 trombocita i da mi nije potrebna transfuzija. „24“, ponovila sam, „pa toliko nisam imala već nekoliko godina!“ Ona se nasmijala: „A što ćete kad vam budu 150?“ „150“, ponovila sam tu magičnu brojku, „draga doktorice, toliko nisam imala već 7 – 8 godina.“ Leukociti su 0.5 i očekuje da će se u narednim danima ta vrijednost smanjiti na 0 ili eventualno 0.1. Indikator za upalu se smanjio, premda ni sada ne znam o kakvoj je uopće upali riječ. A ne zna ni ona.

Moji dragi prijatelji Vlasta i Gordan došli su nekim poslom u blizinu svemirskog broda, ali nije bilo vrijeme posjeta pa smo se gledali kroz bočni prozorčić moje kabine i razgovarali mobitelom. Mahali su oni meni, mahala ja njima.

Za ručak je bio pravi dalmatinski jelovnik. Povrtna gusta juha, girice, blitva i za desert voćni kolač. Da je bilo soli i malo maslinovog ulja, sigurno bi bilo ukusnije. A možda i čaša crnog vina. Pojela sam sve, kao i kasnije večeru, iako osjećam mučninu, a muči me i proljev. Sve otežavaju bolni hemoroidi.

Svi moji problemi nisu bili dovoljan razlog da preskočim današnju šetnju. Čim su iscurile tri litre fiziološke ili kakve već otopine za čuvanje žila i ostalih organa, krenula sam s hodanjem po utabanoj kabinskoj stazi. I tako prevalila dva kilometra.

Danas sam prilično dugo telefonirala. Onih nekoliko dana kada sam gotovo bespomoćno ležala na krevetu nisam pričala skoro ni s kim, a sada su svi „nanjušili“ da mi je bolje pa su samo zivkali. Moram priznati da, iako inače mogu telefonirati satima, sada nisam imala previše volje svakome iznova objašnjavati što mi se ovdje događa, kako sam i tome slično. Neki su umjereni, pošalju poruku ili dvije, dobiju odgovor i zadovoljni su. Neki nazovu kratko, ja im kratko kažem da sam dobro, i tu je kraj razgovora. Ali, neki su doista pretjerali. Onda bi srećom došla sestra da mi da neku injekciju ili mi mjeri tlak ili mijenja bocu za infuziju pa to iskoristim da se lijepo pozdravim sa sugovornikom. Neki ljudi vjerojatno misle da meni dobro dođe maratonski razgovor jer mi je ovdje dosadno. A zapravo, meni nikad nije dosadno, pa ni ovdje. Već sad mislim da neću stići obaviti sve što sam planirala za vrijeme ovog godišnjeg odmora. Kad je sestra čula da se na telefon opravdavam, rekla je da su riječi: „Došla mi je sestra.“ najbolji izgovor ako mi se ne razgovara. Da to većina pacijenata koristi. Ipak, mi ovdje smo na godišnjem odmoru i nije nam baš u interesu da stalno zvone telefoni.

Cijeli sam dan pospana. Naravno, noć mi je isprekidana presvlačenjem i odlascima na zahod jer te tri litre ipak moraju izići van.

1. srpnja 2017., subota

I noćas sam se više puta presvlačila jer sam se stalno znojila. Ipak, nakon što je sestra rano ujutro izvadila krv i dala mi antibiotik, nitko me nije gnjavio te sam u osam sati zaključila da me još nisu istjerali iz kreveta. To se još nikad nije dogodilo. Obično već oko 7.00 ili najkasnije u 7.30 h sestre tjeraju pacijente da ustanu jer moraju promijeniti posteljinu. Otišla sam do vrata i kroz stakleni otvor provirila. Nigdje nikoga. Da posada broda nije uzela kolektivni slobodni dan? Tišina. Nevjerojatno. No, dok sam se istuširala, već se čuo smijeh sestara i liječnika. Dakle, sve je pod kontrolom.

Vagala sam se i začudila. Danas samo 61.9 kg. Nije ni čudo pored tolikih proljeva. Ali, tlak mi je viši. 110/70.

Za doručak je bio fini sendvič sa šunkom i sirom te mlijeko. U minuti sam ga likvidirala.

No, unošenje tableta ne godi mom želudcu. Tako teško padaju u njega da cijeli dan imam osjećaj da nosim golemi teret. Osjećam mučninu i težinu u želudcu. Samo do 10 sati dvaput sam već sjedila na WC školjci. Moram dosta piti jer gubim tekućinu. Dnevno popijem oko litru i pol do dvije tekućine. Moram priznati da mi ni voda više ne paše. Mučno mi je i od nje.

Dok je spremačica sređivala moju kabinu, razgovarale smo o ljudima koji ovamo dolaze. Kaže da je puno puta vidjela da se ljudi jednostavno prepuste i da samo čekaju da se stvari dogode. Ima žena, kaže, koje koriste priliku i vrte svoje muževe oko malog prsta. Vjerujem da mnogi iskoriste bolest da dobiju dodatnu dozu pažnje jer tada to mogu. Drže te kao malo vode na dlanu. No, ako nisi „isposlovao“ pažnju u dobrim vremenima, teško ćeš je zadržati kad bolest prođe. Zanimljiva je ta gospođa, spremačica, uvijek s njom rado izmijenim nekoliko rečenica. Dok sam išla jutros na vaganje, primijetila sam da sobu do moje, dvojku, čisti od poda do stropa. Rekla je da je stanar te kabine jučer otišao kući. Ima oko 55 ili 60 godina i na transplantaciju je došao biciklom. Parkirao ga je u blizini zgrade. Svi su mislili da se šali, ali zašto? Dobro se osjećao čovjek kad je dolazio, što bi ga spriječilo? Nisam li ja dan prije odlaska u bolnicu skakala troskok? Ne treba biti bolesniji nego što jesi.

Malo sam se bavila „mozgalicom“ koju mi je tata jučer zadao. Nikako da je riješim. Ljuti me to.

Danas je stvarno hladno ovdje. Vani je vruć, sunčan dan, s temperaturom iznad 30 stupnjeva. No, ovaj klima-uređaj ohladio me i više nego bi trebalo. Uvijek stvara priličnu buku, ali nejednoličnu, tako da na trenutke pomislim kako sam u gliseru koji siječe valove ili na obali koju zapljuskuje more. Ne mogu reći da je zvuk neugodan čim imam takve lijepe asocijacije. No, većinom se osjećam kao u avionu, odnosno svemirskom brodu.

Ručak je bio odličan. Piletina s povrćem, naravno, nakon juhe, te puding od vanilije.

Nakon ručka stigao je Sinopen i za njim trombociti. Uspavalo me to. Dobila sam 5 doza krvnih pločica.

Za večeru je bilo tijesto sa sirom i kuhana jabuka. Uopće nije bilo loše. Otišla sam ranije na spavanje jer su mi se oči sklapale...

2. srpnja 2017., nedjelja

Danas je plus peti dan.

Oko četiri sata ujutro počeo mi je krvariti nos. Bila sam prilično pospana. Kada sam stavila tampon u nos, ponovno sam zaspala. Uzela sam lopticu pamuka koji sestre koriste za dezinficiranje ubodnih mjesta. Jednu sam ostavila pored kreveta, za slučaj da krv ponovno počne teći, da mi bude pri nosu.

Jednom sam ustala da bih se presvukla jer sam se opet preznojila.

Ujutro sam izvadila tampon iz nosa pa mi je nos ponovno procurio. Pa sam ga ponovno tamponirala.

Vaga je pokazala da gubim na težini. Imala sam 61.5 kg. Tlak mi je 120/70., temperatura 36.9.

Za doručak je bio sir za mazanje i mlijeko.

Kad je došla vizita, pitali su me što je s mojim nosom. Rekla sam im da sam to riješila. Doktorica se čudila: „Pa, kako ste riješili? Kako ste tamponirali? Čime? Otkud vam ta vata?“ Rekla je da bi ona radije da doktori ili sestre prčkaju po mom nosu, a ne ja. Rekla sam joj da je meni to rutina, često sam to radila u hodu. Nos prokrvari, ja naguram vatu unutra i radim dalje. Poslije je izvadim. Ako teče, malo držim. Uglavnom, nikakav problem. No, ona je inzistirala: „A da vas pošaljemo otorinolaringologu?“ Ja sam uzvratila: „Za ovo? Ma, dajte!“ Na kraju je ona odustala i rekla da javim sestrama ako se nešto

bude događalo. Inače, rekla je da mi je opet naručila trombocite jer ih imam samo 10. Nevjerojatno. Jučer sam imala 11 i dobila transfuziju, da bih ih sada imala još manje. Dakle, opet Sinopen i ošamućenost.

Danas me luđački boli glava. Imam osjećaj da će mi puknuti.

Do ručka sam dvaput bila na WC-u, i dalje imam proljev, ali sad više to nije sama voda.

Za ručak je juha, piletina, povrće i gljive te čokoladno mlijeko koje sam ostavila za poslije.

Do mene je svratila Marica. Vidjela je moju novu frizuru i rekla da dobro izgledam.

Večera: pohana svinjetina, pečeni krumpir i cikla.

Dobila sam osam doza trombocita i nadam se da ih sutra neće biti samo 10. Glava me boli i dalje pa sam ranije legla u krevet, oko 22.00 h, gledala televiziju i zaspala.

3. srpnja 2017., ponedjeljak

Ovo je već treći ponedjeljak u svemirskom brodu. Uz buku motora ipak relativno mirno plovimo svemirom. Posada je uigrana, dobro organizirana i brzo reagira na pozive stanara. Naime, stanari kabina imaju mogućnost pritiskom na crveni gumb dozvati nekoga od zaposlenih. Oni ga nazivaju Zovko. Zovko počne pištati, otprilike svake sekunde jednom. Kad prestane pištati, znači da je netko već došao u kabinu i isključio zvono. U početku me zabavljalo brojiti koliko će puta zapištati dok ne isključe zvono. Moram priznati, bila sam ugodno iznenađena. Većinom je zapištalo 5 ili 6 puta, što je znak da je posada vrlo brza. Ponekad pišti i više od 10 puta, ali je to obično noću, kada se sve primiri, pa i posada malo odmara.

I noćas sam se znojila. Razmišljam što bi mogao biti razlog tome. Možda jednostavno nešto želi izaći van iz mene pa pronalazi put kroz pore moje kože. Možda svi ti citostatici sada napuštaju bojište jer su već napravili što su trebali. Tko bi ga znao? Ako sestre i liječnici ne znaju, kako bih ja znala? Jedna je sestra, doduše, dala svoje viđenje problema rekavši da to izlaze odumrle stanice. Nešto može ostati i misterij...

No, doručak neće ostati misterij. Otkrivši aluminijsku foliju, pojavile su se dvije šnite kruha, maslac, med i marmelada. Uz to je serviran i čaj.

Poslije doručka iskoristila sam vrijeme za šetnju. Prepješačila sam dva kilometra. Tijekom šetnje brat Ivan htio me je priključiti na sistem za navodnjavanje, što bi značilo i kraj šetnje. No, dogovorili smo se da malo pričeka dok odradim planirano.

Sada svaki dan dobijem tri boce fiziološke otopine kojoj je svrha da štiti i čisti moje krvne žile nakon kemoterapije.

I danas je vaga pokazala da sam smršavjela. Imam 60.2 kg. Temperatura mi je 37 stupnjeva, tlak 110/70.

Kad je došla vizita, pitali su me što je s nosom. Rekla sam da je nos odlično, tampon sam sinoć sama izvadila i sve je u redu. Doktorica je okretala glavom lijevo – desno, ali ja sam se samo nasmijala i rekla da sam postala ekspert za nos. I da sam već stotinu puta sama zaustavila krvarenje pa ne treba brinuti.

Nešto kasnije došla je još jedna vizita, u proširenom sastavu, na čelu s profesorom Vrhovcem. Rekla sam mu da sam odlično. Ipak, napomenuo je da i danas imam samo 10 trombocita te ću opet dobiti transfuziju. To je već treći dan zaredom. Pokazala sam čuđenje zašto se ništa ne povećava njihov broj, a on je samo rekao da je pitanje koliko bi ih bilo da ne primam transfuziju. A što se eritrocita tiče, rekao je da zna da sam ja utrenirana i podnosim niske vrijednosti hemoglobina, ali svejedno je sada bolje da mi, za svaki slučaj, drže taj broj na višem nivou.

Za ručak je bila juha i varivo od povrća i mesa, a za desert pita od višanja.

Nakon ručka slijedio je još jedan desert zlatnožute boje. Trombociti.

Za večeru je bila riža s mesom te salata od mrkve.

Osvježenje dana bio je Filip koji je zakucuo na prozorčić moje kabine nakon što je vrijeme posjeta završilo. Baš sam ga pokušavala dozvati telefonom i provjeriti je li stigao kući nakon puta, a on pred vratima, s onim divnim plavim očima, koje se jedino vide ispod maske i kape, te sa zlatnom balkanskom medaljom u ruci. Moj balkanski prvak! Direktno iz autobusa došao je k meni. I ponovio je da je ta medalja za mene. Rekao je: „Ja sam pobijedio, sad je red na tebi da pobijediš!“ Kako je život lijep! Koliko trenutaka je u životu koji čovjeka čine iznimno sretnim i ponosnim! Ovo je jedan od njih.

To je moj plus šesti dan. Dan bliže, nadam se, trenutku kada će moje nove stanice početi stvarati krv.

Sestra Renata, koja me danas opet posjetila, rekla je da stalno razgovara s profesorom i da joj je rekao da kod mene sve ide po planu. Nadam se da će tako i ostati.

4. srpnja 2017., utorak

Noćas sam se manje znojila, ali želudac me bolio i ometao mi miran san. Nakon mjerenja težine, sestra je upisala da imam 60.6 kilograma.

Za doručak su servirane tri šnite kruha i namaz od vrhnja. Moram konstatirati da sve češće dobijem tri šnite kruha.

Nekoliko jutarnjih sati provela sam nervirajući se zbog svog sina Filipa, koji je s prijateljima iz Australije trebao autobusom otputovati u Split. Njih troje zakasnili su na autobus. Vidjeli su ga kako odlazi i mahali mu, ali se nije zaustavio. Karte su, naravno, već imali kupljene. Da mi je sestra tada mjerila tlak, sigurno ne bi bio 110/60, već znatno viši.

Kad je u kabinu ušla vizita, pitali su me, kao i uvijek, kako sam i imam li kakvih novih tegoba. O, da! Osim što me želudac boli, a zbog proljeva sam do tada već četiri puta trčala do kupatila, imam i više krvavih ranica u ustima. Čak mi i jezik ima neke čudne tvorevine po bočnim stranama, izgleda kao da je nazubljen. Za to su mi dali i neke dodatne gelove i tekućine za ispiranje usta. Ovi problemi mogu trajati, kažu, do deset dana, odnosno dok leukociti dovoljno ne narastu.

Moram li uopće i spominjati broj trombocita? Nakon jučerašnje transfuzije trombocita, kojih sam prije toga imala 10, danas ih imam samo 6. I naravno, čeka me četvrta transfuzija zaredom. Ovo sad već miriše na tradiciju. Jedna mi je prijateljica rekla da bih mogla, zabave radi, dati imena toj šestorici.

Za ručak je, pored neizostavne juhe, bila piletina sa žgancima, salata od cikle te kolač od višanja.

Između ručka i večere imala sam čak tri posjetitelja. Došli su Zetić te Vlasta i Gordan. Razveselili su me.

Večeru nisam pojela. Bila je nekakva čorba s ciklom.

Završava plus sedmi dan. S veseljem čekam da nove stanice počnu s radom. Za sada tek traže put i zagrijavaju se za važan posao. Nestrpljiva sam.

5. srpnja 2017., srijeda

Uplovjavam u plus osmi dan. Sanjala sam da spremam sprinterice i krećem na natjecanje. Dok sam već bila na putu, čujem kako netko viče: „Dobro jutro!“ To je bila sestra koja me je slala na tuširanje. Ah, pomislila sam, ni danas ništa od skakanja.

Vaga je pokazala 60.1 kg. Tlak mi je 105/65. Temperatura 37. Grlo me prilično boli, bolje reći, zateže, tako da mi je teško i zijeovati. I dalje mućkam nekim od sredstava za ublažavanje ovih tegoba. Doktorica je rekla da će to prestati kad se leukociti dignu. Kaže da su mi leukociti dodatno pali, sada su 0.1. I želudac mi je stalno „težak“, a i donji dio trbuha se buni jer stalno trčim na WC. Nakon što sam liječnicima u viziti rekla da sam odlično, rekli su da i oni misle tako. Dobra vijest je da danas imam više od 20 trombocita pa neću imati transfuziju. Nakon četiri dana primanja trombocita konačno su se neki iz vrećice odlučili zadržati u mojem tijelu. Barem kratko.

S obzirom na to da sinoć nisam večerala, jedva sam dočekala doručak. Stvarno sam bila gladna. Dvije šnite kruha s maslom i šunkom uz čaj pojela sam u par minuta.

I dalje moram puniti noćne posude, još uvijek to mjerkaju...

Jedan od problema je što mi je ovdje stalno hladno. Koliko god se obukla, uvijek osjećam nelagodu zbog relativno niske temperature. Vani je sunčano, temperatura je oko 30 stupnjeva. Tako piše na mobitelu.

Ručak se sastojao od juhe, junetine u saftu i riže sa salatam od cikle te kolačem. Iako je izgledao privlačan, pojela sam samo pola. Nemam volje jesti, sve mi je bljutavo, teško gutam, mučno mi je u želudcu, ali ipak sam sama sebe prisilila da malo pojedem.

Danas sam šetala u dva navrata, prije i poslije navodnjavanja, u ukupnoj dužini od dva kilometra. Uz to sam napravila i nekoliko vježbi za ruke, noge i trup. Koliko god je nekad teško jer te težina želuca vuče prema krevetu, odlučila sam se oduprijeti i napraviti nešto da tijekom dana budem što je moguće aktivnija. Na krevet samo sjednem kad telefoniram ili čitam nešto jer je stolica za stolom vrlo tvrda pa se ponekad od nje treba odmoriti. Najlakše bi bilo poslije ručka leći, ali ako legnem, znam da će mi biti teško ustati. Režim života, što sličniji onom koji imam kod kuće, može pomoći da se osjećam kao zdrava osoba, a ne kao bolesnik.

6. srpnja 2017., četvrtak

Noćas gotovo uopće nisam spavala. Boljela me glava, pluća, želudac... samo sam se okretala. Tek ujutro, nakon vađenja krvi oko 6 sati, zaspala sam i spavala do 7.40.

I konačno se brojka na vagi spustila ispod 60. Točnije, 59.8. Nije ni čudo. Proljevi, slabo jedem.

Za doručak je serviran maslac, med i marmelada te čaj. Jedva sam pojela pola doručka i sve je imalo neki čudan, umjetni, metalni okus. Dizao mi se želudac od toga. Kad je kasnije stigao ručak, pire i meso u saftu sa salatnom od mrkve, pojela sam samo nekoliko zalogaja. Ali, štruklu od sira ipak nisam ostavila.

Stalno ispirem usta raznim tekućinama, ali grlo me sve jače boli, premda mi se čini da ranice u ustima polako prolaze.

Liječnica u viziti počastila me s dvije dobre vijesti. Jedna je da su trombociti i dalje oko 20, a leukociti 0.2. Bili su, kaže ona, 0.1, a radi li se sada o tome da su se nove stanice pokrenule ili ne, vidjet ćemo sutra kada vidimo novi nalaz. Tek je deveti dan, većina ih tu misli da je to prerano, ali ja nekako vjerujem da su stanice počele raditi. Jedva čekam sutra da saznam o čemu je riječ!

Primila sam i danas svoje tri litre infuzije, popila 20 tableta, dobila nekoliko injekcija. Pospana sam, glava me boli, želudac me muči, opet jače kašljem....

Temperatura mi je stalno na rubu crvenog polja. 37!

Bol u prsima sve je jača. Boli me dok dišem. Kičma me boli. Malaksala sam. Mučno mi je. Večeru nisam ni pipnula jer mi je već od mirisa bilo zlo.

Sestra je rekla da svakako o tegobama kažem ujutro liječnicima, a večeras bi mi mogli napraviti EKG, za svaki slučaj. Inače, bolovi u kičmi i prsima, kaže ona, mogu biti zato što stanice počinju raditi. Očito se bude. Nadam se da je to uzrok. Ovo je plus deveti dan.

Primijetila sam da mi jako ispada kosa. Naročito sa stražnje strane. Samo prođem rukom i ostane u njoj desetak vlasi. Neka ispada. Ionako mi se ova trocentimetarska frizura ne sviđa.

U 20 h temperatura mi je i dalje 37.2. Sestra je rekla da ću se ovako osjećati više-manje dok mi leukociti ne dođu na jedan. Nadam se da će to biti uskoro.

Svakako idem ranije u krevet. Gledat ću TV, za promjenu.

7. srpnja 2017., petak

Tijekom noći preznojila sam se 4 ili 5 puta, svaki put sam se presvlačila, tako da je spavanje bilo isprekidano. No, ujutro je temperatura bila 36.8. Vaga je opet pokazala manju kilažu nego prijašnji dan, i to 59.2 kg. Doručak sam zato pojela cijeli, iako mi se nije jeo. Maslac i šunka.

Tlak je 110/60. Jutros mi se na rukama pojavio osip, male crvene točkice s unutrašnje strane ruku. Doktorica je pogledala i rekla da će to pratiti.

Ivan, koji je danas zadužen za mene, pitao me je hoću li prije nego me spoji na cjevčice obaviti šetnju. Tako sam 45 minuta provela u dvokilometarskoj šetnji i razgibavanju. Rekao je da samo tako nastavim, da je to dobro i da bi bilo super da i drugi to rade. Kaže da većinom samo leže u krevetu.

Danas je okrugli plus deseti dan.

Došavši u vizitu, profesor Vrhovac je rekao da kod mene sve ide po planu i da su me došli samo pozdraviti. A liječnica je, kad je on izašao, dodala da su leukociti danas 0.3. Dakle, počelo je! Stanice su počele raditi. Rekla je i da su trombociti i hemoglobin dobri i da nije potrebna nikakva transfuzija. Pitala sam je koliki su. Ona je rekla da ne zna napamet, ali će pogledati i doći mi reći. No, nije mi rekla. Poslije sam ipak saznala da su trombociti 48, a hemoglobin 99. Nisam mogla vjerovati. Pa, to je čudo! Ja se jednostavno ne snalazim u tim svemirskim dimenzijama. Podijelila sam ovu odličnu vijest s najdražim ljudima, s onima koji svakodnevno prate i pitaju kako sam. Tako sam sretna, presretna, a i osjetila sam u glasovima ljudi s kojima sam razgovarala koliko su bili sretni. Moja dobra vila usrećila me je, spasila me je, dala mi šansu da ponovno živim punim plućima.

I koliko god osjećala mučninu u želucu, prevladao je taj neopisivi osjećaj sreće što je krenulo. Još prije nekoliko dana imala sam samo 5 trombocita. Transfuzijom sam ih dovela do dvadesetak (mislim da je bilo 27), ali danas ih je 48. 48! Nevjerojatno!

U to ime pojela sam desetak zalogaja ručka, više nije išlo. Riba, blitva, kiflica. Trudim se, ali trenutno nemam apetita. Kiflu sam pojela. Slatko mi ipak još uvijek najbolje ide.

U posjet je opet na kratko došao Zetić. Malo smo popričali i on je otišao na trening.

Marko mi je videosnimkom pokazao kakav je vrt. Uglavnom sve lijepo raste. Povrće je već dozrelo za jelo. Filip se vratio u Zagreb. Stanje biljaka na balkonu nije tako dobro. Marko je rekao da će doći u nedjelju.

Kosa mi sve više opada. Dobro da sam je ošišala. Ovako mi ne slični na moju kosu na koju sam navikla pa mi čak i ne smeta što pada. Zapravo, jedva čekam da je se potpuno riješim pa da počnem iznova. Baš me zanima kakva će biti. Kaže profesor de će biti kovrčava. A možda i ne bude toliko sijedih vlasi, ipak je moja donorica mlada. A imat ću i periku.

Pojela sam pola večere. Meso, žganci, cikla. Nije mi prijalo, ali prisilila sam se. Kad perem zube, sve me peče, jezik, nepce, grlo... Navečer opet imam temperaturu 37 i kašljem, a i curi mi nos. Kao da sam prehladna. Osip na rukama mi je sve izraženiji. Ne znam od čega je to.

8. srpnja 2017., subota

Ovaj subotnji dan je plus jedanaesti.

Imam 59.2 kg, tlak 110/60, osip, mučninu, glavobolju, ustobolju, grlobolju, jezikobolju, bol u želucu... Od svega ponuđenog iz kuhinje pojela sam cijeli doručak, nekoliko zalogaja ručka i otprilike jednako toliko večere. Jednostavno ne ide.

Ono što sad svako jutro s nestrpljenjem čekam su krvni nalazi. Zanimljivo, hemoglobin, koji je jučer bio 99, danas je samo 80. Smanjio se, ali kažu liječnici da je normalno da u prvo vrijeme te vrijednosti

osciliraju i da ću vjerojatno još trebati transfuzije. Taj me podatak malo uznemirio jer sam doista pomislila da je s time gotovo. No, ono što me veseli je da su leukociti 0.4, a trombociti 61. Dakle, povećava se broj stanica. A to je najvažnije.

U priličnoj malaksalosti i uz razne boljke ipak sam šetala svojom uobičajenom trasom. Poslije šetnje osjećala sam se stvarno umorno. Cijeli dan provela sam napola spavajući nad računalom, tako da ni današnji dnevnik nije baš detaljan.

9. srpnja 2017., nedjelja

Rano nedjeljno jutro, a ja se probudih mokra od znoja kao da sam cijelu noć okopavala vrt. Mislim da sam se četiri puta presvlačila. Moram priznati, iako mi ovo već pomalo ide na živce, navikla sam se i kad se probudim, automatski, zatvorenih očiju, kopam po torbi i uzimam majicu koju navlačim preko glave... ponekad imam osjećaj da se nisam ni probudila. To presvlačenje nekad se baš zgodno uklopi u san.

Dvanaesti dan nakon transplantacije imam 59 kg, tlak 105/60, a temperatura mi ne prelazi 37.5. Dakle, sve je pod kontrolom. No, ono što se s nestrpljenjem čeka je netko od doktora tko će objaviti kakvi su krvni nalazi. I, evo glasnice! Nije mi se svidio prvi podatak, a to je da mi je hemoglobin opet pao i sad je 77, što ovdje znači – transfuzija. A mislila sam da sam se riješila toga. „Ali“, nastavlja doktorica, „pogodite koliki su vam trombociti.“ Jučer su bili 61 pa su danas možda oko 70 ili 80? „Ne“, veselo će ona, „imate ih 91.“ Nevjerojatno je kojom se brzinom množe ti trombići! I leukociti su porasli, i to na 0.7. Doktori su vrlo zadovoljni.

Kad su stigle vrećice krvi, odmah sam primijetila da na njima ne piše AB+, već 0+. Sestru sam pitala kako to da nisam dobila „svoju“ krvnu grupu. Rekla mi je da ljudi krvne grupe AB mogu primiti krv bilo koje druge grupe. To sam znala, ali nikada do sada, a puno sam puta dobivala krv, nisam dobila neku drugu krvnu grupu. Pitala sam je može li razlog tome biti što moja donorica ima 0+, a možda i ja sada imam tu grupu. Rekla je da ne zna, da se često ne zna koju grupu ima primatelj nakon transplantacije pa znaju stavljati neke znakove, zvjezdice i slično. Hm, voljela bih znati koju krvnu grupu imam.

Što se tiče današnjih obroka, doručak sam pojela cijeli, ali od ručka i večere samo nekoliko zalogaja. Nije da je hrana loša, meni se jednostavno ne jede.

Sve je izraženiji osip po rukama, ispod pazuha, po prsima, trbuhu, preponama, a nemam ga samo na leđima i nogama. Nakon tuširanja postaje izrazito crven, a inače je različitog intenziteta na različitim mjestima.

Počupala sam većinu kose i sad sam ostala samo s par čuperaka na glavi. Zanimljivo izgledam. Kao očerupana kokoš. Čupkanje preostalih dlaka s glave čak me zabavlja, uopće me ne brine što sam bez kose. Znam da je to prolazno i veselim se novoj kosi koja će uskoro narasti. Nakon četrdesetak godina duge kose, potrebno je malo promjene. Istina, ćelava nikad nisam bila. Sad znam kako je ćelavim ljudima. No, ja sam u prednosti što je kod mene to prolazno, a oni će ostati gologlavi. Nekako mi je najveći problem u vezi s tim klima kojoj je baš glava najbliža pa je hladi. No, imam ja marame pa se tako grijem.

Za vrijeme posjeta došao je Marko i uljepšao mi dan, koji mi do tada i nije bio nešto jako veseo. Razgovor s njim dobro mi je došao jer nije ni doktor ni sestra i teme su bile zanimljivije.

10. srpnja 2017., ponedjeljak

Na početku plus trinaestog dana stižu dobre vijesti. Sestra me obavijestila da su mi ukinuli noćnu posudu. Konačno! Stvarno mi je već išla na živce.

Uskoro dobre vijesti donosi i doktorica. Leukociti su danas već 1.3, trombocita imam čak 130, a hemoglobin mi je nakon jučerašnje transfuzije porastao na 99. Doktorica je rekla da se eritrociti obično zadnji oporavljaju.

Ne mogu vjerovati da su ovo vrijednosti moje krvne slike. Da nisu zamijenili nalaze?

Vizita. Profesora je najviše zanimao osip po mom tijelu. Nakon pregleda je rekao da mu je osip „sumnjiv“ i da će mi napraviti biopsiju kože kojom će provjeriti radi li se o reakciji transplantata prema primatelju. „Ovakvu reakciju ima oko 50 % transplantiranih pacijenata“, kaže profesor. Dodao je da biopsija boli koliko i doskok u pijesak. „Ha, doskok uopće ne boli“, rekla sam mu.

Nešto kasnije došla je doktorica sa svojom asistenticom kako bi mi uzeli komadić kože za analizu. Prvo je gledala ruke pa odlučila da mi njih ipak neće rezuckati. I odlučila se za trbuh. Kaže da ću imati jednu crticu za uspomenu na nju. Sad već imam dosta takvih crtica, rupica, točkica... više ih i ne brojim, jedna manje ili više, nevažno je.

Prvo mi je trbuh oprala alkoholom, ustanovila da na ciljnom mjestu ima dosta crvenih točkica, dala mi lokalni anestetik pod kožu, koju je jedva probila govoreći da je čvrsta, što je bilo bolnije nego doskok u pijesak. Nakon toga se poigrala skalpelom i otkinula jedan komadić, ne znam koliki, zašila, a cijelo vrijeme pričale smo o sportu. Rekla je da je prvih sto dana potrebno biti oprezan, a nakon toga, ako je sve u redu, mogu ja i trčkarati, vježbati. Prvih 100 dana mogu šetati (rekoh joj da i sada šjećem), i da ona vjeruje da ću ja skakati i dalje, kad prođe godina dana od transplantacije. S obzirom na to da sam bila gola dok su me rezuckali, bilo mi je jako hladno, tako da sam se tresla od hladnoće još barem sat vremena. U tom svemirskom brodu zaista je prilično hladno, dok se ljudi vani „kuhaju“ na 36 stupnjeva.

Nalazi biopsije bit će za tjedan dana, a konce će mi vaditi za deset dana. Osutu kožu trebam mazati kremom Beloderm ujutro i navečer.

Danas mi je, s obzirom na to da je ponedjeljak, glavna sestra opet mijenjala flaster preko ubodne rane katetera. Kad je skinula stari flaster, jako me je peklo jer je sve nadraženo i dio kože oštećen skidanjem flastera.

I dalje mi je teško jesti. Doručak sam pojela, ali ručak nisam mogla. Samo tri žlice juhe i pola kolača od višnje. Varivo nisam ni pipnula. Već mi je miris stvorio mučninu. Pojela sam oko dvije trećine večere. No, prestala sam gubiti na težini. I danas imam 59.7 kg, tlak mi je nešto viši, čak 125/70, a to je zato što sam iz svemirskog broda morala rješavati problem smještaja svog sina u Barceloni. Naravno, njemu se uvijek nešto zakomplicira.

Još uvijek dosta kašljem pa me boli ranica od biopsije na trbuhu.

Danas sam pokušala izvući i ono malo vlasi kose koje su mi ostale. Ali, neke se jednostavno ne daju. Dođe mi da obrijem i to malo što je ostalo, tako da sve bude ujednačeno. Ovako zbilja smiješno izgledam. Obrve i trepavice mi zasad ne ispadaju. Ali, zanimljivo je da dlačice na nogama, koje su narasle u ovih dvadesetak dana otkad sam ovdje, mogu samo primiti između dva prsta i izvući ih vani. Potpuno bezbolna, a efikasna depilacija.

Cijeli sam dan pospana jer sam i noćas prekidala san svaki put kad bih osjetila da mi je pidžama mokra od znoja. Ranije sam legla u krevet.

11. srpnja 2017., utorak

I ova je noć donijela litre i litre hladnoga znoja te nekoliko presvlačenja. Ujutro sam doktorici rekla da se i dalje znojim, a ona je odgovorila da je tijelo puno svega nakon terapije i da se brani na razne načine te da na razne načine to i izbacuje van. Ako sam dobro razumjela, rješavam se nečega. Ponestaje mi rezervne odjeće jer u jednoj noći potrošim nekoliko majica.

Nakon tuširanja mazala sam osutu kožu. Stvarno je gadno crvena. No, nadam se da neće zauvijek ostati takva. Vaga je pokazala da više ne gubim na težini i danas imam 59.7 kg, što je moja uobičajena težina. Tlak je nizak, po običaju, 105/60. I temperatura je 37. Također više-manje uobičajena.

Sinoć sam pričala Marku da sam se silno zaželjela pojesti jedan topli sendvič kakav mi je on često pravio. Kao da su me kuharice čule, za doručak je, uz mlijeko, stigao topli sendvič. Istina, topao od sterilizacije, a ne od tosteru, ali pojedla sam ga, konačno bez da mi se dizao želudac.

Ipak, sama pomisao da uz mlijeko progutam i devet tableta već mi je mučna, no sada me grlo manje boli pa i njih lakše gutam. I dalje svakodnevno mućkam usta raznim gelovima i „mućkalicama“ i sve mi je bolje. Imam, doduše, neki čudan okus u ustima i kao da su mi zubi i sluznice obavijene slojem nečega što mi je teško opisati. Uglavnom, usta su mi sada u mnogo boljem stanju nego prije. I to me veseli.

No, najviše me razveselila sestra koja me je došla obavijestiti da su mi trombociti čak 164, što je prešlo donju granicu referentnog okvira, dakle, normalne vrijednosti. Zbilja se više i ne sjećam kada sam ih imala toliko puno. Na dan transplantacije imala sam ih samo pet, a sada... To je za mene čudo, stalno mislim da me netko zeza i da mi je nalaze zamijenio s nekim drugim. A i leukociti su već 1.8, što sam donedavno imala, prije dolaska u bolnicu, i s tim normalno šetala svijetom bez maske. Mislim da trebam reći doktoru da je vrijeme da me pusti kući. I hemoglobin mi je viši od jučerašnjeg - 101.

Doista, sve mi izgleda kao znanstvena fantastika. Istina, to ide sa svemirskim brodom... Ali, ipak... pripremila sam se na to da budem strpljiva, da korak po korak idem prema cilju, a ovo su koračine, ogromni pomaci koje nisam očekivala tako brzo. Sretna sam i odmah sam ushićeno nazvala tatu. On je bio izvan sebe od sreće, mislim da je konačno vrijeme da prestane brinuti. Zvala sam i Vlastu. Ona se rasplakala od sreće. Sad čekam vizitu na čelu s kapetanom broda da vidim što će mi on reći. Anita mi je upravo napisala da je ona i očekivala da će kod mene ići bolje i brže nego kod ostalih jer je mnogo toga u karakteru. Filip je bio sretan, ali i dalje govori da se boji. Iako ima već osamnaest godina, on je ipak još dijete i ja sam mu veliki oslonac u životu i normalno je da se boji iako sam mu obećala da će sve biti u redu i da se ja ne bojim.

Evo, došla je i vizita. Kapetan broda je pobjedonosno izjavio da dugo nisam imala ovoliko trombocita, da su nalazi super i da je ovo dizanje vrijednosti krvne slike prošlo bez većih problema, odnosno infekcija, i da je ova reakcija na koži najvjerojatnije upravo reakcija transplantata. Izgleda, prema njegovim riječima, nakon što mi je pogledao kožu, tipično. Na sve to rekla sam mu da me onda može pustiti kući, a on je ozbiljnim glasom odgovorio, kao da nije shvatio da se ipak šalim, da moram ostati ovdje još desetak dana. Naravno, ostat ću. Pa godišnji odmor još nije završio!

Za ručak je bio pileći batac s gljivama i povrćem. Pojela sam oko dvije trećine. Salatu od cikle nisam ni dotaknula. Čak ni kolač.

Poslije ručka napravila sam ozbiljan trening od 2 km zagrijavanja hodanjem, zatim razgibavanje ruku, trupa i nogu, čak sam napravila nekoliko vježbi uz pomoć gume, za jačanje ruku i nogu. Sve to trajalo je oko sat vremena.

Nakon toga slijedila je večera koja mi nikako nije išla niz grlo pa sam odustala. Malo kasnije, uz tablete, pojela sam puding od čokolade koji mi je donijela prijateljica Tanja.

Večer sam provela gledajući televiziju. Kod kuće uopće ne gledam televiziju i nisam znala što propuštam. Moram priznati, program me nije previše oduševio. Mislim da ću i dalje pretežno imati aktivan, a ne pasivan stav prema životu.

12. srpnja 2017., srijeda

Cijelu sam se noć znojila. Opet! To je sad već tradicija. Zanimljivo, mogu ležati i gledati televiziju dva sata i ništa. Čim zaspim, dolazi vila Znojila i obavija svoje. Po danu isto - bez kapi znoja.

Dakle, ujutro sam se probudila – pospana. I tako već nekoliko noći. Oči me peku od jutra. I crvene su.

Vaga je pokazala 58.8, dakle opet gubim. Ali, i dalje nemam apetita. Za doručak je stigao maslac u tekućem, neupotrebljivom stanju i med. Pojela sam jednu krišku. I bilo mi je previše. Danas me jako bole noge, točnije listovi. Kao da su teški, kao da kroz njih struji... ne znam čemu zahvaliti na ovom ne baš ugodnom osjećaju.

Jutros sam plaćala račune preko interneta. Čak i kad si u svemiru, moraš plaćati zemaljske račune.

Osip se ne smanjuje, ali se i ne povećava. Kapetan broda pogledao je i uvjerio se svojim očima. Kaže da se super brzo i dobro oporavljam. Nalazi su i više nego odlični. Leukociti su već na 2.5, trombociti 181, eritrociti 3.5, a hemoglobin 105 pa su mi prijateljice poslale poruke da sam sad skoro normalna. Molim? Halo, ja sam uvijek bila normalna! Zbilja, tih nekoliko ljudi koji svakodnevno prate što se sa mnom događa tako se vesele kad im pošaljem vrijednosti iz nalaza. Komentari su da i u bolnici obaram rekorde. Da nije čudo jer ipak sam ja prvakinja svijeta. Pa onda, da je mnogo toga u karakteru i da je bilo očekivano da će to kod mene ići brže nego kod većine. No, ne zaboravimo da su to stanice moje donorice. One su te koje tako dobro rade. Moje, iskreno, nisu bile baš vrijedne, naročito zadnjih sedam godina. Mislim da je moja dobra vila turbo-žena.

Svakodnevno moje nalaze prate moj tata i brat, Marko, Filip, Branka, Vlasta i Gordan, Marina, Tanja, Jasna, Bernarda, Anita... gotovo svakodnevno jave se i Ivana, Seka, a često me zove i bolesna kolegica

Vesna, trenutno smještena u sanatoriju. Još je mnogo drugih koji prate, pitaju, zovu, šalju poruke podrške i dobrih želja.

Što se kose tiče, danas sam pokušala iščupati ono što je ostalo, ali ni danas nije išlo. Očito je da će to ostati i da se više ne trebam truditi. Koliko god sam izbjegavala pokazati svoju očerupanu glavu, danas sam odlučila skinuti kapu i slikati se te sliku poslala Filipu, Marku, Vlasti i Marini. Filip je komentirao: „Ajme užas!“, a Vlasta i Marina su me pohvalile za hrabrost i rekle da sam baš slatka tako. Slatka baš i nisam. Drukčija – definitivno! Marko je rekao da sam ja njegova ljepotica, kakvu god kosu imala (ili nemala), kakva god bila. Stvarno je ljubav slijepa. No, on je proćelav i neće mu narasti nova, a meni hoće. Barem tako kažu.

Ručak je bio samo par sati poslije doručka i jedva sam pojela pola. Bez kruha i cikle, kao i zadnjih desetak dana. Ni ne otvorim foliju jer mi se ne jede. Sestra mi je danas ponudila da u kuhinji naručim nešto što bih možda rado jela. Da smislim nešto. Pečena jaja, neku paštetu, griz, pečeni krumpir i pohano meso, bilo što... zahvalila sam joj, ali rekla sam da trenutno ne želim ništa. Ako se predomislim, javit ću joj.

Danas sam dobila i jastuk za stolicu jer stalno sjedim pred računalom, a stolica je tvrda. Sestra me upozorila da ne dam da mi ga odnesu. Rekla sam neka ne brine, ja stražarim u ovoj sobi od jutra do sutra i nema šanse da nešto nestane. Pogotovo ne jastuk koji sam dobila preko veze.

Za večeru je bilo tijesto s paradajzom i tunom, pojela sam oko pola.

U posjet su mi danas došli Renata i Zetić. Naravno, pričalo se najviše o atletici.

Navečer sam pojela jednu čokoladicu Životinjsko carstvo i pripadajućih 6 tableta. U 22 sata dobit ću još jednu injekciju, mjeriti temperaturu i sestra će mi reći laku noć. I ja ću leći, pogledati nešto na televiziji i pokušati zaspati. Znam da ću uspjeti, ali će me mokra pidžama natjerati da ustanem već nakon sat ili dva.

Sretna što tako odlično raste broj mojih krvnih zrnaca i pločica, završavam s plus petnaestim danom i uplovljavam u još jednu svemirsku noć.

13. srpnja 2017., četvrtak

Jutros je vaga pokazala brojku 58.6. Tlak mi je 110/60.

No, mnogo značajnije su vrijednosti iz nalaza krvne slike. Leukocita imam 2.8, a trombocita – 220. Dokle misle rasti ti trombociti? Pa ne misle valjda probiti i gornju granicu normale?

Ne tako dobre vijesti stižu iz mojih nogu. Tako jako me bole da ne mogu stajati duže od desetak sekundi. Dok perem zube, moram sjesti na WC školjku ili hodati po sobi. Dok hodam, ne boli me jako, ali stajanje ili sjedenje, pri čemu su noge na podu, gotovo je nemoguće. Zato sam cijeli dan provela na krevetu. Sjedeći s ispruženim nogama. Povremeno su mi se listovi tako grčili da sam se savijala od bolova. To je vidjela jedna sestra kroz prozorčić moje kabine i odmah najavila dati mi injekciju protiv bolova jer nema smisla da se tako mučim. Moram priznati, od injekcije mi nije bilo bolje.

Sve mi je mučnije jesti. Mučim se da pojedem nekoliko zalogaja, a onda me počne boljeti želudac. Zapravo, stalno me boli, ali nakon punjenja triput jače. Već su mi pojačali dozu lijeka za želudac, ali ovaj moj stalno se buni.

To je bio plus šesnaesti dan.

14. srpnja 2017., petak

Danas je sedamnaesti dan nakon transplantacije.

Težina i tlak – uobičajeni: 58.7 kg, 105/60. Broj bijelih krvnih zrnaca je normalan: 4.2. Trombocita je 214, a hemoglobin je 107. Dakle, nalazi su odlični. Liječnici su vrlo zadovoljni. Naravno, i ja sam zadovoljna. Prezadovoljna!

Da bi moje zadovoljstvo bilo još veće, dobila sam i neke poklone. Novi flaster za ubodnu ranu od katetera, novi flaster za ranu na trbuhu, a u sobu su mi smjestili još jedan krevet. To je krevet iz druge dječje sobe, gdje se uselila teže pokretna žena pa bi joj taj krevet smetao više nego što će meni smetati. Osim toga, noge me tako jako bole pa i nisam pretjerano aktivna ovih dana. Vrlo malo šećem. Bolovi su noćas bili tako jaki da nisam mogla spavati. I današnji dan provela sam sjedeći na krevetu. Pokušavala sam pisati držeći na bedrima svoje računalo, ali kako su se bolovi pojačavali, odustala sam i od pisanja. Dobila sam još jednu injekciju protiv bolova, a nešto kasnije i kroz infuziju. Malo je popustilo, ali oko 18 sati ponovno je počelo. I tako sam se okretala po krevetu ne bih li pronašla neki položaj koji bi mi bio ugodniji, ali bezuspješno.

Jedva držim otvorene oči. A kad ih zatvorim, san ne dolazi. Oko 23 sata zvala sam sestru da mi ipak da nešto protiv bolova jer su mi se noge doslovno grčile i nisam više znala kud bih s njima. Pet minuta nakon injekcije Tramal počela sam povraćati. Cijelu noć bilo mi je mučno. Da ironija bude veća, jutros sam dobila i injekciju protiv mučnine. No, očito je to bila uzalud potrošena injekcija.

15. srpnja 2017., subota

Jutarnje buđenje bilo je praćeno nagonom za povraćanjem. Trčanje prema kupatilu. Pa uskoro opet. I tako još tri puta. Naravno da nisam pojela ni doručak, a kasnije ni ručak. Sestre su se složile da povraćam od Tramala. Kažu da neki tako reagiraju. Dakle, zaključili smo poglavlje s analgeticima. Barem ove vrste. Ne želim više trčati do zahoda svakih pola sata.

No, kad su u pitanju nalazi, a to je najvažnije, ne mogu se žaliti. Leukociti su čak 4.6, a trombociti 220. Imam 58.5 kilograma, što znači da se još uvijek dobro držim. Šećem po sobi koliko mogu da bih održala kondiciju, ali se ne smijem zaustaviti jer ne mogu stajati na jednom mjestu. Toliko sam zabrinuta zbog ovog da stalno pretražujem internet, ali nigdje nema odgovora na moje pitanje. A ni liječnici ne znaju od čega je to. Kažu da nije uobičajeno, ali je u organizam ušlo dosta različitih tvari kroz terapiju i sigurno je da reagira. Svaki organizam na svoj način. Eto, moj očito želi da se malo manje gibam.

Zaspala sam bez onih groznih injekcija i tako uplovila u još jednu svemirsku noć.

16. srpnja 2017., nedjelja

Kada mi je ujutro doktorica rekla da imam rekordni 231 trombocit, 5.1 leukocita i hemoglobin 108, bila sam presretna. Svi problemi, sve što sam prošla, sve što prolazim i što ću još morati proći ništa je u usporedbi s čudom koje sam doživjela. Stanice moje donorice fantastično rade. Tako dobro da se na odjelu već priča da imam bolje nalaze od osoblja.

U to ime pojela sam cijeli doručak. No, ručak zato nisam ni probala. Kao ni večeru.

Danas me počeo boljeti i lumbalni dio leđa, a zbog bolova u listovima i dalje ne mogu stajati na mjestu duže od pola minute. Hodati mogu, ali i to postaje bolno nakon desetak minuta, tako da su moji hodački treninzi u zadnje vrijeme smanjenog intenziteta. Pokušala sam masirati noge, raditi neke vježbe, ali nema pomaka.

Da moja pokretljivost bude još manja, pobrinuo se i moj vrat koji me sve jače boli. Od trodnevnog izležavanja i neaktivnosti te pisanja na krevetu vrat mi se gotovo ukočio. Ne mogu ga pomaknuti ni u jednom smjeru za više od nekoliko milimetara. Ova me situacija jako ljuti. Dođe mi da počupam ovih nekoliko dlaka na glavi.

No, to nije sve. Oči mi suze, crvene su, jedva ih držim otvorenima. Odmah su mi dali antibiotske kapi, ali mi se čini da mi je još teže gledati nakon kapanja.

Čekam Marka i, usprkos svim problemima, silno se veselim njegovu dolasku.

Cijelo vrijeme razgovarali smo preko interfona i gledali se kroz prozorčić. Sjedila sam na krevetu gotovo nepomično zbog ukočenog vrata. Vozio je 130 kilometara da bi me sat vremena gledao kroz staklo ovako „kilavu“, a nakon toga vozio je još toliko natrag kući. Nekim ljudima ništa nije teško. Četiri sata vožnje za sat vremena druženja.

Prije spavanja popila sam jedan Paracetamol da mi ublaži bolove u vratu te Normabel koji bi mi trebao opustiti mišiće. Mislila sam gledati televiziju, ali zbog upale očiju to je nemoguće. Tješim se - ionako zemaljski program nije baš zabavan, a za neki vanzemaljski još nisu nabavili satelit. I tako sam privela kraju plus devetnaesti dan.

17. srpnja 2017., ponedjeljak

Nevjerojatno, sinoć sam, nakon što sam pola sata namještala glavu i svoj bolni vrat na neudobni jastuk, ipak zaspala i spavala do 3.30 h. Ne sjećam se kada sam toliko odspavala „u komadu“. I zaspala ponovno. A onda me je sestra iz noćne smjene probudila u 6 sati da izmjerim temperaturu. 37.2! Za to me baš i nije trebala probuditi. Opet sam zaspala. I probudila se kad je došla dnevna sestra vaditi mi krv iz vene, malo prije osam sati. Vrijeme je za ustajanje. Važan podatak je da se noćas niti jednom nisam oznojila. Jedva sam stajala na nogama dok sam se tuširala. Bol ne jenjava.

Nakon doručka legla sam u krevet i opet zaspala. Nenaspavana sam. Moram nadoknaditi neprospavane sate i sate. Probudila sam se malo prije dolaska vizite. Kapetan broda, profesor Vrhovac, rekao je da nikad nitko nije prijavio takvu nuspojavu kao ja, nije mu jasna ta bol u mojim listovima, čak je rekao da ne zna niti koga bi konzultirao u tom slučaju. Na kraju je rekao da će me naručiti na kolor dopler vena

potkoljenica. Što se ostalog tiče, rekao je da će mi krajem tjedna napraviti punkciju koštane srži da se vidi koliko je u njoj donorovih, a koliko mojih stanica te da bi me u petak pustio kući. To je najbolja vijest koju sam priželjkivala čuti iz njegovih usta.

Za doručak sam pojela dvije šnite kruha s maslacem i marmeladom, pripadajuće tablete i čaj. Od ručka sam odabrala juhu i kiflu od sira, glavno jelo nisam ni probala. Bilo je neko varivo. I pripadajuće tablete. Tih tableta sada je već 25 dnevno. Nije ni čudo da me želudac stalno boli. Pričala mi je jedna spremačica da su nekad, kad nije bilo tako „modernih lijekova“, ljudi prije transplantacije išli na zračenja ili pili hrpe tableta. Kaže, bilo je po 35 tableta za „pozobati“ uz svaki obrok. A ako bi slučajno povraćali nakon toga, morali su ponovno uzeti tablete.

Već je prošlo 15 sati, a nitko me ne zove na kolor dopler. Već sam nervozna. Koga god pitam, nitko ne zna ništa o mom problemu. Jedva pišem ovaj dnevnik jer mi oči suze. Mogu konstatirati da sam prilično „kilava“ ovih dana. I izgubila sam na težini. Imam 57.5 kg. 4 kilograma manje nego na početku godišnjeg odmora.

Vrat me i dalje boli, jedva okrećem glavu koja me također boli. Sad sam se navikla da me stalno nešto boli i muči, ali se nadam da ću se uskoro odviknuti od toga i ponovno naviknuti na bolje.

Maloprije su mi javili da danas neće biti snimanja krvnih žila. Najvjerojatnije će me pozvati sutra.

U oči kapam antibiotske kapi, ali i dalje mi neprestano suze, a nakon što su mi duže zatvorene, teško ih otvaram jer kapci kao da su se zalijepili jedan za drugi.

Večeru nisam imala volje ni probati, ali sam to ipak učinila. Nije imala ni okusa ni mirisa. I dok pijem vodu, čini se bljutava jer još uvijek imam taj čudni okus u ustima.

Navečer, dok sam mazala osuti dio tijela Beloderm kremom, primijetila sam da mi kosa više nimalo ne ispada, a i obrve i trepavice su još tu. Nova kosa nije mi počela rasti.

Ni televiziju danas nisam mogla gledati jer mi blještavilo ekrana jako umara oči.

18. srpnja 2017., utorak

Noćas sam prilično dobro spavala. Vjerojatno zato što sam se samo jednom presvlačila zbog znojenja. Nakon tuširanja sam se vagala. Imam 57.8 kg. Tlak mi je 120/70, temperatura 37.4.

Danas je plus dvadeset i prvi dan. Sve je bliže kraj godišnjeg odmora. U svemirskom brodu već sam mjesec dana.

Kad su me posjetili liječnici, opet sam se požalila na bol u nogama. Kapetan broda rekao mi je da sam odlično prošla što se transplantacije tiče pa sad „cjepidlačim“. No, ipak je rekao da mažem nogu Heparin gelom. Nogu? Da, samo jednu pa će se vidjeti pomaže li. Ako me ta noga koju mažem počne manje boljeti, gel pomaže. Volim znanstveni pristup, ali ako pomaže, bolje da odmah mažem obje noge. Kad mi je prijatelj Zetić donio gel, ipak sam počela s eksperimentom i namazala samo jednu. Najavili su mi i skori odlazak očnom specijalisti kako bi se vidjelo radi li se o ozbiljnijoj upali očiju.

Cijeli dan nisam gotovo ništa jela. Oko 17 sati bila sam već jako gladna i jedva sam čekala večeru. Kad je svemirska večera došla, samo sam odmotala dio folije s glavne posude za jelo i miris koji je dopirao iz nje izazvao mi je mučninu. Otišla sam u kupatilo i rasplakala se. Prvi put na ovom godišnjem odmoru. Plakala sam jer sam bila gladna, a nisam mogla ni vidjeti ni pomirisati, a kamoli pojesti varivo ispod folije. Brzo sam se pribrala i obrisala suze. Sjetila sam se zadnjeg pudinga iz frižidera, koji je samo čekao ovakvu situaciju. Uz puding, želudac su mi dijelom popunile i tablete, a dobro sam ih zalila vodom iz Cetine.

Vrat me jako boli pa sam od sestre opet dobila Normabel. Jedva se okrećem, tako da mi je najpametnije naći najmanje bolnu poziciju na krevetu i gledati televizijski program. Nekoliko puta pomislila sam na večeru, ali sam to brzo izbila iz glave znajući da je sljedeća prilika da nešto pojedem sutrašnji doručak. Nadam se da neću biti toliko glupa da ga preskočim.

19. srpnja 2017., srijeda

Tijekom prijepodneva sa zadovoljstvom sam konstatirala da me vrat manje boli, a mogu sve dulje stajati na nogama. Dok stojim, lijeva noga boli me manje od desne. A pogodite koju sam nogu mazala? Desnu. Što je onda zaključak ovog eksperimenta?

Kapetanu broda rekla sam da sam malo bolje, a on je rekao da će bol u nogama proći kao nerazriješen misterij. Uz to mi je potvrdio da ću u petak napraviti punkciju koštane srži, nakon čega mogu ići kući. Vrlo je zadovoljan mojim nalazima krvi. Odlični su, kao i prethodnih dana.

Šetala sam jedan i pol kilometar po sobi. To nije bilo teško. Samo mi oči suze i teško gledam kuda hodam. No, taj put od 10 koraka znam već napamet.

Što se jela tiče, od svakog obroka uzela sam pokoji zalogaj. Sve mi je istog okusa. Nemam volje jesti. Već od mirisa mi je muka.

U vrijeme posjeta došla je moja prijateljica Jasna. Ima vrlo dugu kosu i jedva ju je „pospremila“ pod zelenu kapu. Brbljale smo o svemu, a kad je otišla, ostao mi je ovaj dnevnik, ali u magli svojih očiju jedva sam ga vidjela te sam skratila zapis i krenula na počinak.

Bio je to plus dvadeset i drugi dan.

20. srpnja 2017., četvrtak

Potrudila sam se pojesti doručak iako mi je sva hrana bljutava. Primijetila sam da mi je jezik bijel. Rekli su mi da je to normalno pa sam prihvatila novu boju jednog od svojih najjačih mišića.

Vrat me i dalje boli pa mi je teško pisati na laptopu. No, u najkraćim crtama rečeno, danas mi je doktorica izvadila konce s ranice od biopsije kože. Nalazi nisu dokazali GVHD, reakciju transplantata prema primatelju, dakle - meni. Očito je to bila, kako su mi objasnili, reakcija na „buđenje“, odnosno početak rada nove koštane srži.

Danas sam konačno bila i na pregledu očiju. Nije ništa ozbiljno, ali trebam još tri dana koristiti kapi, a nakon toga umjetne suze.

Za ručak sam pojela 3 zalogaja i cijelu štrudlu od jabuka. Večerala sam komad kruha.

U „službeni“ posjet došla mi je bolnička nutricionistica. Zadržala se oko pola sata. Dala mi je savjete o prehrani te me upozнала s namirnicama koje su preporučljive te koje trebam izbjegavati. Ukratko, sve mora biti termički obrađeno, a sirovo voće i povrće mogu jesti samo ako se može oguliti, na primjer, banane, lubenice, ananas, jabuke... Suho voće, arašidi nisu dozvoljeni. Zato kompoti jesu. I sladoled. I slatkiši, a to je najvažnije. Sve to piše na papiru koji mi je dala na početku razgovora. Preporučuje da prvih mjesec dana pijem flaširanu vodu, a nakon toga bih mogla prijeći na onu iz vodovoda.

S obzirom na to da su mi i sestre i liječnici potvrdili da sutra nakon punkcije idem kući, legla sam u krevet odspavati svoju zadnju noć u svemirskom brodu.

21. srpnja 2017., petak

Već sam trideset i tri dana ovdje. Ovo je moj plus dvadeset i četvrti dan.

Jedna od liječnica odgovarala mi je na pitanja koja sam joj radozno postavljala. Neke od najvažnijih stvari koje mi je rekla su da trebam trajno izbjegavati sunce, odnosno štititi se od njega, nositi masku za vrijeme kontakata s ljudima, naročito ako sam na mjestima gdje je puno ljudi, a koje bi općenito trebalo izbjegavati. Od rekreacije koja se preporučuje navela je hodanje i sobni bicikl. Trebam uvažavati preporuke o prehrani, održavati osobnu higijenu i čistoću doma. Iskustva govore da se ljudi nakon transplantacije još mjesecima osjećaju malaksalo, mogu imati razne probleme zbog kojih se trebaju javiti u bolnicu, a najčešći su osip, visoka temperatura i proljevi. Na kontrole ću u početku morati dolaziti jednom tjedno, provjeravati krvnu sliku i analizirati koštanu srž. Oporavak traje dugo i potrebno je strpljenje.

U pratnji sestre otišle smo u susjednu zgradu gdje su mi napravili punkciju koštane srži.

Nisam previše smršavjela. Imam čak 57.5 kg. Nalazi su mi dobri, posada broda na čelu s kapetanom zadovoljna je mojim stanjem te me s veseljem šalju kući. Godišnji odmor u svemirskom brodu završava.

Spakirala sam svoje stvari i pozdravila sestre s odjela. Otišla sam oko 12.30 sati.

Po mene je došao Marko. Odmah mu je zazvonio službeni telefon i on se javio. Razgovarao je svega nekoliko minuta, ali meni se to činilo jako dugo. Smatrala sam da nije trebao odgovoriti na poziv i to sam mu rekla. Vratila sam se na Zemlju. U svijet gdje većina ljudi ne razumije što je doista važno. U svijet gdje su mnogi izgubili osjećaj za druge ljude. A onda sam dobila ono što sam trebala. Zagrljaj!

I zaboravila sam ljutnju.